

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

Bc. Nikola Zehmulová

VYUŽITÍ ICT PRO PODPORU VÝUKY ČESKÉHO JAZYKA

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a zdroje jsem uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci dne 15. června 2019

.....

Bc. Nikola Zehnulová

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu práce doc. Mgr. Kamilu Kopeckému, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky, čas a ochotu, které mi věnoval při zpracování této problematiky.

Obsah

1	Úvod a cíle práce	6
2	Vzdělávací systém v ČR a začlenění ČJ v rámci RVP ZV	8
3	E-learning	11
4	Výhody a nevýhody využívání ICT ve výuce	13
4.1	Výhody využívání ICT ve výuce	13
4.2	Nevýhody využívání ICT ve výuce	15
5	Tvorba interaktivních cvičení	17
5.1	Hot Potatoes	17
5.2	Kubbu	18
5.3	Google Forms	19
6	Aplikace vhodné pro výuku českého jazyka	21
6.1	Webové aplikace	21
6.1.1	On-line cvičení	21
6.1.2	Diktáty	21
6.1.3	Pravopisně	22
6.1.4	Umíme česky	24
6.2	Slovníky a jazykovědné příručky	27
6.2.1	Internetová jazyková příručka	27
6.2.2	Nechybujte.cz	29
6.3	Mobilní aplikace	30
6.3.1	Vyjmenovaná slova	30
6.3.2	Umíme česky	31
6.3.3	Nauč se pravopis	33
6.3.4	Český jazyk – pravopis	35
6.3.5	Česká gramatika	35
7	Výzkumy a šetření zaměřené na ICT ve výuce	38

2009)	7.1	Učitelé a technologie: mezi tradičním a moderním pojetím (Zounek, Šed'ová;	38
	7.2	ICT ve vzdělávání 2013 (Evropská komise).....	39
	7.2.1	ICT infrastruktura	40
	7.2.2	Využití ICT ve výuce	41
	7.2.3	ICT aktivity.....	42
	7.2.4	Závěry a doporučení.....	43
	7.3	Výzkum STEPS – Study of the impact of Technology in Primary Schools ...	43
	7.4	1:1 eLearning.....	44
8		Dotazníkové šetření	46
	8.1	Výsledky dotazníkového šetření.....	47
	8.1.1	Učitelé	47
	8.1.2	Žáci.....	61
	8.2	Shrnutí dotazníkového šetření	70
9		Závěr	75
10		Summary.....	77
11		Seznam literatury	78
	11.1	Internetové zdroje.....	79
12		Seznam obrázků	80
13		Seznam grafů	81
14		Seznam tabulek	82
15		Seznam příloh	82

1 Úvod a cíle práce

Digitální technologie jsou stále více součástí běžného života všech jedinců. Postupně pronikaly do všech oblastí a školství není výjimkou. Za posledních pár let můžeme v této oblasti vidět nesmírný pokrok. Není to tak dávno, kdy nejmodernější technika ve škole byla televize v jedné třídě či jedna počítačová učebna s pár počítači, u kterých se tísnila celá třída. Dnes na některých školách můžeme najít nejmodernější vybavení, standardem bývá počítač a dataprojektor ve většině tříd, interaktivní tabule i vybavené počítačové učebny. Některé školy disponují tablety pro každého žáka a výuka probíhá s jejich využitím. Tato práce se zabývá využíváním ICT pro podporu výuky českého jazyka.

ICT (z angl. Information and Communication Technologies) je zkratka informačních a komunikačních technologií. Odborníci tento termín definují různým způsobem, z technologického hlediska nejčastěji jako výčet jednotlivých nástrojů a aplikací. Z důvodu zaměření této práce uvedeme definici Šedřová a Zounek (2009), kteří se věnují potřebám vzdělávání a jeho účastníků vzhledem k technologiím, zapojení technologií do vzdělávání a možným aplikacím a nástrojům ve vzdělávání. Jako ICT tedy definují jako všechny „*prostředky moderní didaktické audiovizuální techniky a digitální technologie, které jsou založené na počítačích a na telekomunikačních službách umocňujících jejich uživatelům v maximální možné míře zpřístupnit informace a pracovat s nimi v digitální podobě (především počítače, počítačové programy, lokální počítačové sítě, internet, multimediální výukové programy na různých typech nosičů, ale také interaktivní tabule aj.)*.“

Největším problémem se může zdát finanční náročnost zavádění ICT do škol a také rychlost, s jakou se moderní technologie vyvíjí. Pokud se však podíváme na současný trh s moderními technologiemi, zjistíme, že je přesycený a digitální technologie se stávají stále dostupnější. Jejich ovládání je intuitivní. Škola by pak měla připravit žáky na praktický život, jehož jsou technologie nedílnou součástí. To je jeden z důvodů, proč by měly být technologie i nedílnou součástí vzdělávacího systému. Dalším důvodem může být i to, že žáci moderní technologie znají a chtějí je využívat. Ve vyučujících, kteří nevyužívají ICT, mohou vidět někoho, kdo je neschopný přizpůsobit se moderní době a nechce se dále vzdělávat. Učitelům pak mohou digitální technologie pomoci nejen při výuce a přípravě na vyučování, ale i při administrativních činnostech spojených s pedagogickou profesí. Stačí se podívat, kam se za posledních pár let posunuly administrativní úkony školy. Školy mají vlastní webové stránky,

pomalu přecházejí na elektronické žákovské knížky a elektronické třídní knihy, většina komunikace s rodiči probíhá díky moderním technologiím.

Cílem práce je zhodnotit, jak jsou na tom učitelé na druhém stupni ZŠ s používáním ICT v hodinách českého jazyka. Součástí práce by také měly být návrhy, jak využít ICT pro podporu českého jazyka. Práce by se měla zabývat názorem učitelů českého jazyka. Zjistit, zda využívají ICT ve výuce, jaká je jejich motivace a jaké vidí největší problémy při využívání ICT v hodinách.

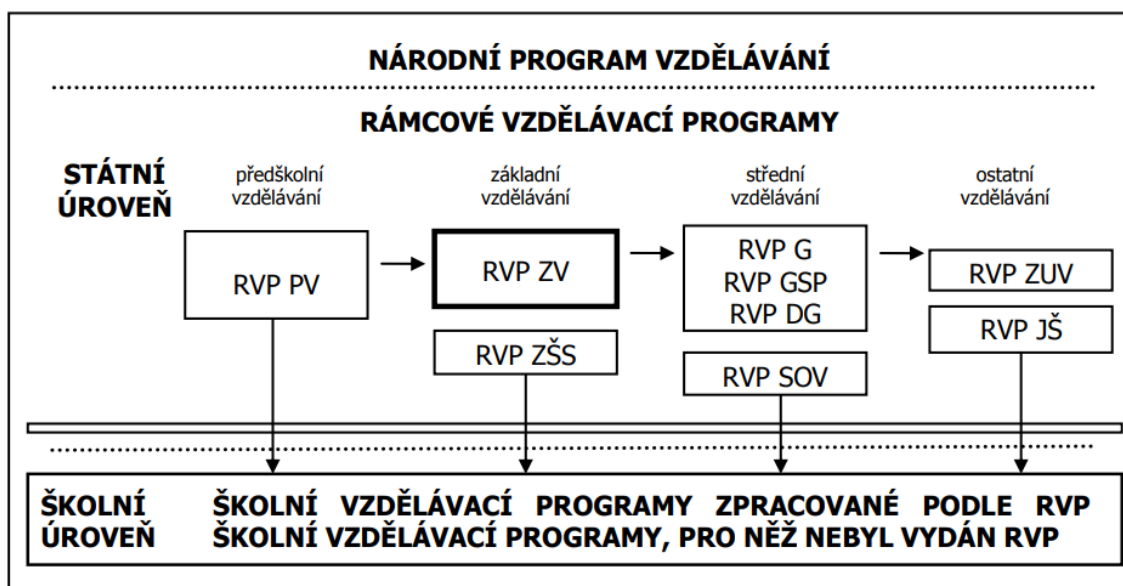
Současně by se měla zajímat o názor „druhé“ strany ve výuce, tedy názorem žáků. Jak oni vidí používání ICT v hodinách, zda jsou tyto hodiny pro ně přínosem a zda oni sami využívají při přípravě na vyučování ICT. Cílem práce pak bude srovnání obou dotazníků týkajících se implementace ICT do výuky českého jazyka. Nabízí se také možnost porovnat získané výsledky s výsledky již dříve provedených výzkumů.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

2 Vzdelávací systém v ČR a začlenění ČJ v rámci RVP ZV

Vzdelávací systém v ČR vychází z Národního programu rozvoje vzdelávání v ČR (tzv. Bílá kniha přijata v roce 1999) a ze zákona č. 561/2004 Sb. a do vzdelávací soustavy zavádí nový systém kurikulárních dokumentů pro vzdelávání žáků od tří do devatenácti let. Tyto dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních, státní a školní (viz obr. 1).

Státní úroveň představuje *Národní program vzdelávání*, který vymezuje počáteční vzdelávání jako celek a *rámcové vzdelávací programy* (RVP), které vymezují závazné vzdelávací rámce pro jednotlivé etapy – předškolní, základní a střední vzdelávání. RVP jsou dále rozvíjeny na školní úrovni v rámci *Školních vzdelávacích programů* (ŠVP). Zde škola vymezí, na co se zaměří. Škola vychází ze skladby pedagogického sboru i skladby žáků. Všechny tyto dokumenty jsou veřejné a přístupné pro širokou veřejnost.

Obr. 1. Systém kurikulárních dokumentů (zdroj: RVP ZV 2016)

Hlavní myšlenkou RVP (poslední aktualizace je platná od 1. 9. 2016) je zdůraznění klíčových kompetencí, jejich provázanost se vzdelávacími oblastmi a následně uplatnění získaných dovedností i schopností v praktickém životě. Současně formuluje očekávané výstupy jednotlivých etap vzdelávání a podporuje pedagogickou autonomii škol. (RVP ZV, 2016)

Český jazyk a literatura, stejně jako Cizí jazyk a Další cizí jazyk, tvoří vzdelávací oblast Jazyk a jazyková výchova. Český jazyk je jedním z hlavních předmětů. Vyučuje se v každém

ročníku základních i středních škol a je jedním z předmětů státní maturitní zkoušky. Minimální hodinová dotace je na prvním stupni 35 a na druhém stupni 15 hodin. Tím je zdůrazněno, že se jedná o jazyk národní – identitu národa a má univerzální význam jak z hlediska školy (nástroj myšlení a komunikace ve všech předmětech), tak i z hlediska celospolečenského. Nejedná se o izolovaný předmět, ale na jeho pochopení závisí úspěšnost v jiných předmětech i praktickém životě a naopak učitelé českého jazyka čerpají náměty z ostatních předmětů.

Vzdělávací obor Český jazyk a literatura má komplexní charakter a na druhém stupni ZŠ a SŠ se dělí do tří složek: komunikační a slohová výchova, jazyková výchova a literatura.

Základem Jazykové výchovy je práce s vědomostmi a dovednostmi, které jsou nutné k naučení spisovné podoby českého jazyka. Tato část českého jazyka pobízí žáky k přesnému a logickému myšlení, jež je základem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. Rozvojem potřebných znalostí a dovedností pak žáci uplatní i obecné intelektové dovednosti, mj. schopnost porovnávání jevů, hledání shod a odlišností mezi jevy, klasifikace jevů dle různých hledisek i zobecňování problematiky. Český jazyk tedy není jen nástrojem získávání většiny informací, ale i předmět poznávání.

Podstatou *Literární výchovy* je poznávání prostřednictvím četby. Žáci díky ní poznávají základní literární druhy. Učí se hledat jejich specifické znaky, zjistit skutečné záměry autora a formulovat vlastní názor o přečteném díle. Důležitým bodem je i rozeznávání literární fikce od skutečnosti. Díky literární výchově pak získávají čtenářské návyky a schopnosti tvořivé recepcce, interpretace a produkce literárního textu. Cílem je žákům předat poznatky a prožitky, které pozitivně ovlivní jejich postoje, životní hodnoty a obohatí jejich duchovní život.

Ve výuce se tyto dvě složky se vzájemně prolínají. Nejpádnejším argumentem pro propojení jazykové a literární složky je fakt, že jsou obě založeny na práci s jazykovým materiálem. Celostní přístup k textu „*zahrnuje respektování literárního textu v jednotě jeho stránky estetické a jazykové*“ (Čechová, 1998, s. 19). *Komunikační výchova* obě složky propojuje a působí integračně.

ICT je zkratka z anglického „*Information and Communication Technologies*“ a v překladu znamená „*Informační a komunikační technologie*“.

V současnosti je velký požadavek na zapojení informačních technologií do výuky, a to zejména ze třech základních důvodů: Ekonomické důvody vycházejí z potřeby současné i budoucí ekonomiky. Jedním z hlavních faktorů úspěšnosti na trhu práce je znalost práce s ICT.

Na druhé straně je schopnost používat ICT vnímána jako předpoklad pro život ve společnosti. Moderní technologie také pomáhají se začleněním sociálně znevýhodněných či hendikepovaných dětí. Posledním důvodem jsou důvody pedagogické, které jsou chápány jako příčina změn a inovací ve výuce. (Zounek, Šedřová, 2009)

S tímto souvisí potřeba nových požadavků klíčových kompetencí a požadavků pro běžný život. Žáci by se měli naučit cílevědomě ovládat technologie a pracovat s nimi. Jak uvádí Vrabřová Rohal'ová (in Dostál 2011) učitel by měl zejména využít atraktivitu počítače a zvýšit tím motivaci žáků. Zároveň je také využít k vysvětlení náročnějších témat či témat, se kterými se v běžném životě nesetkají.

Dle Zounka a kol. (2016) interaktivní vzdělávací technologie podporují integraci technologických i pedagogických postupů ve všech fázích výuky. K tomu je však důležité, aby učitel ovládal tyto technologie na dostatečné úrovni.

Problematika ICT ve výuce je velmi progresivní a rychle se rozvíjející, takže ji nemůžeme nikdy považovat za uzavřenou.

3 E-learning

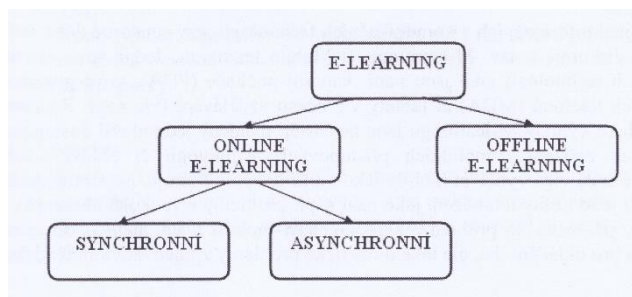
Pojem e-learning je velmi častý, neexistuje však jeho jednotná definice. Je to zejména z důvodu, že vznikaly postupně, dle toho jak se technologie vyvíjely. Kvůli tomu se některé definice mohou i výrazně lišit.

Egerová (2011) rozlišuje dva základní přístupy e-learningu, pedagogický a technologický, kde pedagogický přístup se zabývá e-learningem jako vzdělávacím procesem s využitím informačních a komunikačních technologií. Technologický přístup chápe e-learning jako soubor technických nástrojů, které jsou využívány ve vzdělávání a pomáhají při samostudiu.

Kopecký (2006) definuje e-learning jako veškeré využívání moderních elektronických prostředků k podpoře vzdělávání pomocí počítačových sítí. Jako hlavní úkol pak považuje neomezený přístup ke vzdělávání kdykoliv a kdekoliv. U nás bývá spojován se studiem v Learning Management System (LMS), systému pro řízení výuky.

Průcha a kol. (2009) jej zase definuje jako vzdělávací proces, který využívá ICT a používá data v elektronické podobě.

E-learning tedy zahrnuje spoustu činností a aktivit. Základní dělení e-learningu je na online a offline e-learning. Online e-learning potřebuje počítačovou síť (intranet či Internet) a studující mají neustálý přístup k materiálům. On-line formu pak dále můžeme rozdělit dle komunikace mezi jednotlivými účastníky na synchronní a asynchronní formu. V synchronní formě probíhá komunikace v reálném čase, např. formou video konference, online chatu, ... Při asynchronní formě se aktéři dostanou k materiálům dle své volby a při komunikaci si zanechávají zprávy, např. prostřednictvím e-mailu, diskuzních fór, ... Offline forma pak nepotřebuje připojení počítače k síti. Distribuce probíhá na přenosných médiích, např. DVD-ROM, flash disk, ... (Průcha a kol.; 2009).

Obr. 2. Grafické znázornění e-learningu (Egerová, 2011)

Blended e-learning je spojení elektronických zdrojů s metodami přímé výuky. Elektronické materiály jsou tak používány jako doplněk klasických metod. Vyučovací hodiny tak dostávají novou podobu, ve vyučování jsou použity různé dynamické prvky a díky nim můžeme jednodušeji reagovat na specifické potřeby žáků.

4 Výhody a nevýhody využívání ICT ve výuce

Tato kapitola shrnuje základní výhody, které plynou z využívání ICT ve výuce. Dále se pak věnuje problémům, na které můžeme narazit při využívání ICT v hodinách.

4.1 Výhody využívání ICT ve výuce

Učitelé běžně využívají moderní technologie ve své práci. Zároveň se i zvyšuje úroveň dovedností učitelů práce s ICT. V čem tedy můžeme vidět největší výhody používání ICT?

Moderní technologie mohou usnadnit přípravu na výuku. Máme vlastně neomezený přístup k výukovým materiálům a můžeme získávat aktuální informace. Nejsme omezeni místem ani časem, přístup k informacím máme téměř kdekoli a kdykoli. Samozřejmě jsme omezeni technikou, přístupem k internetu, ... Tyto přípravy mohou provádět pomocí „běžných“ počítačových programů (textové a tabulkové editory, programy na úpravu fotografií i videí) a vytvořit nejen textové materiály, ale také různé prezentace, obrazové, interaktivní i multimediální materiály kombinující text, obrázek, zvuk, ... Materiály v elektronické podobě můžeme pak mezi žáky sdílet pomocí webových stránek, online výukových systémů, flash disků aj. Učitelé také mohou využít specializované programy (např. na tvorbu testů, myšlenkových map, ...).

S tímto souvisí i snadnější archivace souborů. Učitelé si mohou vytvořit databázi příprav na výuku s poznámkami i odkazy na další výukové zdroje. Tyto soubory mohou jednoduše upravovat a aktualizovat podle potřeb daných žáků.

Mimo příprav je i obsáhlé využití ICT přímo ve výuce. Jednou z možností je zprostředkování materiálu všem žákům (např. v počítačové učebně). Oni pak mohou zvolit vlastní tempo. Žáci nemusí pouze přijímat informace, ale mohou s nimi i aktivně pracovat. Dochází tak k větší názornosti učiva. ICT vytváří větší variabilitu aktivit a učitelé mohou individuálněji pracovat s každým žákem. Další možností je např. využití interaktivních tabulí, vytvoření videokonference s odborníkem mimo školu, podpoření komunikace mezi žáky a mezi školou a rodiči žáků. Díky možnosti spojení zrakových a sluchových vjemů je učivo snadněji zapamatovatelné.

Velkým pomocníkem jsou ICT i při opakování získaných znalostí a dovedností žáků pomocí interaktivních výukových programů obsahující testy a opakovací cvičení. Učitelé také mohou tvořit své testy, vytvořit si databáze otázek, které mohou aktualizovat a měnit. Důležitá je i zpětná vazba, kdy mohou být testy automaticky vyhodnoceny. Učitel pracuje nejen

s výsledky daného žáka, ale i s výsledky celé třídy. Jednoduše může porovnávat výsledky všech svých žáků a třídit je podle jím zvolených kritérií.

Učitelé také mohou ve spolupráci s žáky vytvářet a spravovat www stránky. Ty pak mohou využívat jako zdroj informací k řešení daného problému, prezentovat informace, komunikovat s ostatními, využívat výukových profilů apod.

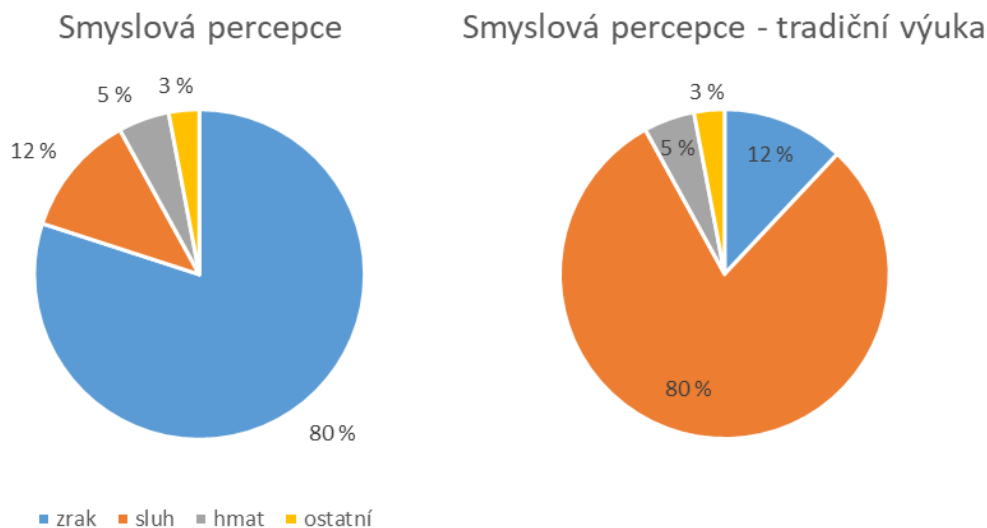
Jak uvádí Kubrický (2015) moderní technologie také podporují přípravu na informální a neformální vzdělávání. Žáci se učí využívat zdroje informací pro další vzdělávání v širokém spektru oborů. Nemusí se jednat pouze o další vzdělávání, ale žáci získávají vědomosti a dovednosti, které využijí v běžném životě.

Tak jako mohou sloužit ICT ve výuce žáků, tak je mohou využít učitelé pro sebevzdělání a osobní rozvoj. Dnes máme širokou nabídku online kurzů i programů. Výhodou je i komunikace s kolegy a odborníky v reálném čase.

Nespornou výhodou ICT je komunikace. Nemusí se jednat pouze o komunikaci mezi žáky, mezi žáky a učiteli, ale můžeme komunikovat i s odborníky mimo školu, s žáky jiných škol (nejen českých, ale i mezinárodních).

Hlavním důvodem začleňování ICT do výuky je zkvalitnění učení žáků a zlepšení jejich výsledků. Dochází k propojení reálného světa a školní třídy. Žáci pomocí ICT mohou řešit obdobné problémy reálného světa, mohou řešit úkoly s pomocí aktuálních reálných dat. Pomocí počítačových simulací mohou vytvářet složité experimenty, komunikovat s ostatními žáky i lidmi mimo školu. Žáci také mohou vytvářet projekty, ve kterých musí využívat znalosti z mnoha odvětví. Následné představení těchto projektů zlepšuje prezentační schopnosti. Moderní technologie podporují i samostatné učení. Nesmíme opomenout fakt, že pro spoustu žáků jsou moderní technologie motivačním faktorem.

Kopecký (2006) také upozorňuje na fakt, že dle posledních výzkumů nejvíce vnímáme informace získané zrakem. Ve škole je však většina informací předávána zvukem, porovnání můžeme vidět na obr. 3. Multimédia se tento rozdíl snaží eliminovat. Percepce s převahou zraku doplněná sluchem je tak velmi důležitá pro zapamatování a znovuvybavení učiva. Velmi prospěšné je to zejména pro větší publikum a slabší studenty.

Obr. 3. Smyslová percepce (Kopecký, 2006)

Tyto technologie jsou také přínosné při práci se studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. ICT využijeme jako pomůcky při výuce, ale také při distančním vzdělávání žáků, kteří nemohou být vzdělávání prezenčně. (Zounek, Šed'ová, 2009)

4.2 Nevýhody využívání ICT ve výuce

I přes spousty výhod využívání ICT, mají tyto technologie slabá místa. Jedná se o neustále a rychle se rozvíjející se oblast a člověk se v ní jednoduše může začít ztrácet. Rychlý rozvoj technologií souvisí i s tím, že některé technologie mohou být rychle zastaralé a nahrazené novými verzemi. Je nutné se neustále vzdělávat a obnovovat informace. Může se nám také zdát, že kvůli moderním technologiím dochází k odcizení, protože můžou vytlačovat komunikaci „face to face“. Při práci s moderními technologiemi může dojít k závislostem, k negativním socializačním efektům a vytváří prostředí pro nové formy sociální patologie. (Zounek, Šed'ová, 2009)

Základním problémem může být nedostatečná dovednost práce s ICT. Učitelé jsou tedy omezeni svými schopnostmi a nerozhodují pedagogické a didaktické cíle. S tím úzce souvisí i nejistota a strach z používání technologií ve výuce. Spousta kurzů či vzdělávacích programů je zaměřena na práci s technologiemi, ale chybí v nich didaktická práce s ICT v určitém předmětu. Učitelům tak chybí vzdělávací programy, které by odpovídaly jejich specifickým potřebám. Kvalitní obsah elektronických materiálů není pouze elektronickou podobou papírového textu, proto vyžaduje kvalitní přípravu a vzdělání autorů.

Jak uvádí Neumajer (2017) ve zprávě ČŠI jsou počítače zastaralé, školy nemají dostatečné technologické vybavení a připojení je kritické. Také zmiňuje nedostatečné personální zajištění. Kritizuje zejména to, že podobné šetření provedla ČŠI už v roce 2009 a situace byla obdobná, ne-li v roce 2017 horší. Nejhuře dopadly menší školy. ICT bývají obtížněji dostupné, např. pouze v počítačové učebně. Učitelé také nemají dostatek zkušeností s projektovou výukou. ČŠI navrhuje jakési minimální standardy, mezi nimi např. vlastní počítač pro alespoň 50 % učitelů, počítače žáků mají být obnovovány nejpozději po 7 letech stáří, škola má mít vlastního správce ICT, ... Tyto standardy však podle Neumajera (2017) splňuje pouze 4,8 % malých ZŠ a 9,5 % velkých ZŠ.

Pozitivní změnu můžeme vidět ve schválení několika strategií, Strategie digitálního vzdělávání 2020 (2014) a Strategie digitální gramotnosti 2015-2020 (2015). Tyto strategie počítají s postupným zaváděním digitálních technologií pro podporu výuky a učení. Neméně důležitý je i rozvoj digitální gramotnosti žáků a příprava žáků na uplatnění ve společnosti, kde jsou nutné znalosti a dovednosti v oblasti informačních technologií.

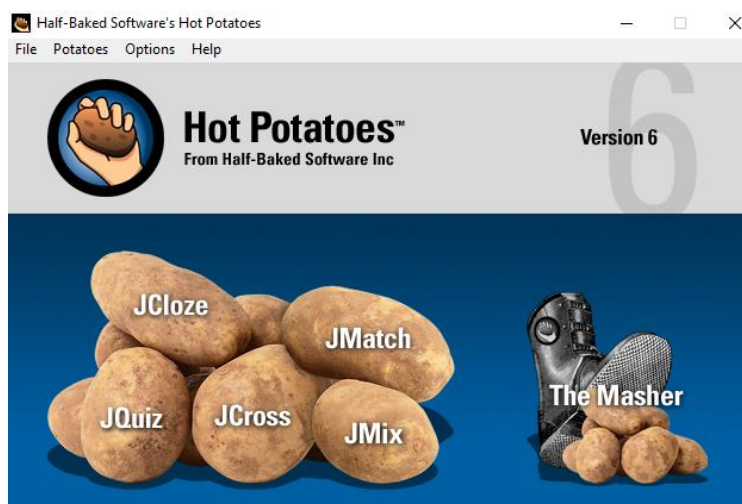
E-learning nemusí být vhodný pro všechny studenty. Některým nevyhovuje studování z elektronických materiálů a preferují papírovou podobu. Proto je vhodná kombinace více vzdělávacích přístupů.

5 Tvorba interaktivních cvičení

Tato část práce se zaměřuje na aplikace, které je možné využít pro tvorbu interaktivních cvičení. Tyto nástroje mají usnadnit práci učitelům a zlepšit proces učení. Základem bývá, že cvičení jsou pak dostupná online pro větší skupinu uživatelů. Aplikace také nabízejí možnost tisku.

5.1 Hot Potatoes

Tento program volně stažitelný na stránkách www.hotpot.uvic.ca se skládá z pěti částí, z nichž každá slouží k vytvoření určitého typu cvičení. Toto cvičení lze pak ve formátu html umístit na webovou stránku jako interaktivní cvičení nebo jej můžeme vytisknout jako pracovní list.

Obr. 4. Úvodní stránka programu Hot Potatoes.

První verze vznikla v 90. letech 20. století týmem z univerzity Victoria v Kanadě. Další verze vydaná v roce 1998 byla placená. Od roku 1. září 2009 (verze 6.2) je program volně stažitelný. V současnosti je aktuální verze 6.3., ale pro Windows už existuje testovací verze 7.0. Finální verze se očekává během roku 2019.

Hot Potatoes se skládá z pěti modů: JCloze, JMatch, JQuiz, JCross a JMix a můžeme vytvořit 5 různých forem cvičení, z nichž každý (mimo JCross) má tři možnosti výstupu. Cvičení poskytnou řešiteli feedback o správnosti odpovědí v %, jehož součástí je použití nápovědy. Tedy pokud je celé cvičení vyřešeno pouze s pomocí nápovědy, hodnocení bude 0 %.

JCloze je modul, ve kterém vytvoříme doplnění písmena, číslice či slova do mezery dle správného kontextu. Slouží např. k vytvoření cvičení na doplnění i/y.

Pomocí JMatch můžeme vytvořit cvičení, kdy výrazy z jednoho sloupce přiřazujeme k odpovědím ve druhém sloupci. Můžeme tak vytvořit i klasické pexeso.

JQuiz vytváří testy, kde vybíráme správnou odpověď. Můžeme zvolit libovolnou kombinaci správných odpovědí.

JCross nám pomůže při tvorbě křížovek, kdy tvůrce zadá libovolný počet slov a program je zkombinuje do křížovky. Řešitel pak zadává jednotlivá slova podle příslušné definice a v kontextu s dalšími slovy. Můžeme využít nápovědu pomocí prvního písmene.

JMix vytvoří „hromádku ústřížků“ slov či výrazů, které řešitel řadí do správného pořadí.

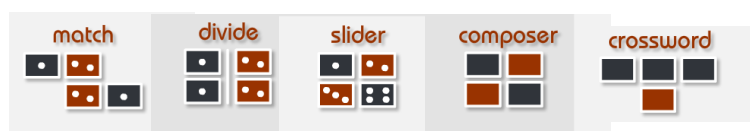
Poslední část tvoří Masher, který všechna vytvořená cvičení dokáže sjednotit a spojit do jednoho celku. Tedy vytvoří jednotný vzhled, nastaví tlačítka pro přechod mezi cvičeními, vytvoří úvodní stránku.

5.2 Kubbu

Kubbu je bezplatný e-learningový nástroj, jehož úkolem je usnadnit práci učitelům a zlepšit proces učení. Není nutná instalace žádného programu, správa probíhá online na webové stránce www.kubbu.com. Materiály můžeme zpřístupnit prostřednictvím webové stránky nebo omezit přístup pouze vybraným jedincům.

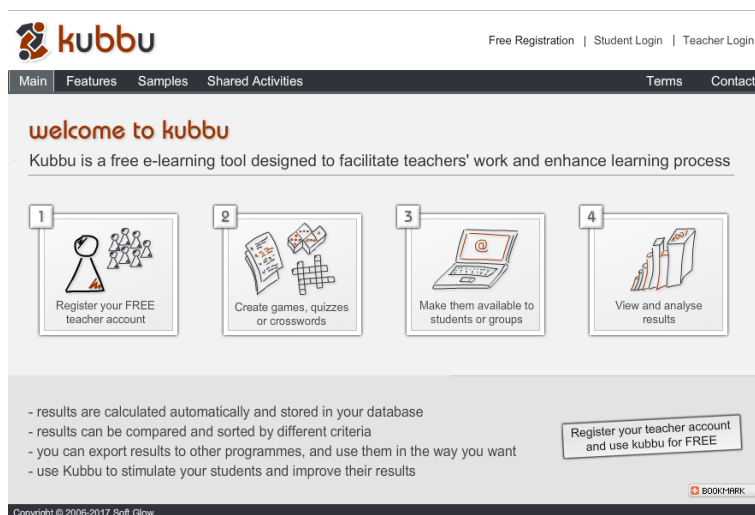
Výuková aplikace umožňuje vytvořit pět typů cvičení:

- match,
- divide,
- slider,
- composer,
- crossword.

Obr. 5. Typy cvičení v aplikaci Kubbu

„Match“ umožňuje vytvořit domino, pexeso či přiřazování. Vytvoří karty, kde na jedné straně je zadání a na druhé řešení. Pomocí „Divide“ můžeme vytvořit test se 2-4 skupinami, do kterých je nutno správně zařadit jednotlivé objekty. „Slider“ vytvoří test s otázkou a čtyřmi možnými odpověďmi. „Composter“ nabízí vytvoření testu s různými druhy otázek. Poslední možností je „Crosword“, křížovka typu Kris Kros.

Obr. 6. Webové rozhraní aplikace Kubbu

Vyučující si vytvoří profil, pod nímž tvoří cvičení. Aplikaci může pak využívat nejen k vytváření aktivit, her, křížovek a kvízů, ale i k hodnocení žáků. Výsledky jsou automaticky zpracovány a ukládány do databáze. Můžeme je třídit podle různých kritérií a srovnávat. Výsledky lze i exportovat do jiných programů.

Pomocí tohoto programu vytvoříme i webovou stránku skupiny (třídy), kterou pak využíváme ke sdílení aktivit, důležitých informací a souborů. Cvičení můžeme přizpůsobit jednotlivým žákům, provádět online zkoušení i materiály tisknout. Další možnost, kterou aplikace nabízí, je individuální i skupinová komunikace se studenty a ostatními učiteli. S nimi pak můžeme sdílet a vyměňovat vytvořené aktivity. Součástí webové stránky jsou i materiály vytvořené jinými uživateli.

5.3 Google Forms

Google forms (https://www.google.com/intl/cs_CZ/forms/about/) jsou nedílnou součástí kancelářského balíku Google Docs. Jedná se o nástroj k tvorbě dotazníků, anket a zjišťování zpětných vazeb. Při tvorbě můžeme volit z několika typů odpovědí (škála spokojenosti, zaškrťovací políčka aj.). Do formuláře můžeme přidat grafické motivy.

Můžeme nastavit anonymitu formuláře, (ne)povinnost otázky aj. Odpovědi jsou zapisovány do tabulky, což nám usnadní další práci s daty. Aplikace vytvoří i grafické vyhodnocení zadaných otázek. Google forms však nedokáže automaticky vyhodnotit test. Šikovnější učitelé to mohou zautomatizovat pomocí vzorců ve výsledné tabulce.

6 Aplikace vhodné pro výuku českého jazyka

6.1 Webové aplikace

6.1.1 On-line cvičení

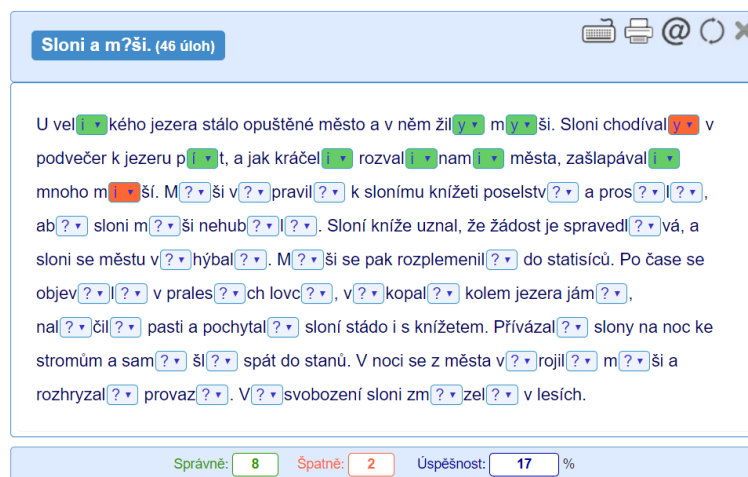
On-line cvičení (www.onlinecviceni.cz) je aplikace, která nabízí procvičování z matematiky a českého jazyka pro první i druhý stupeň. Registrovaným uživatelům nabízí možnost veřejných soutěží. Soutěže bývají několikadenní a soutěží se na různá témata. Během soutěže i po jejím ukončení je dostupný žebříček umístění jednotlivých soutěžících.

Registrovaný učitel může vytvořit soukromou skupinu. Tam může žákům zadávat cvičení na daná témata a kontrolovat jejich splnění. Administrátor skupiny může také z dostupných cvičení (i neveřejných) generovat testy. Učitel nastavuje danou skupinu řešitelů, platnost testu, vybírá látku i počet příkladů do daného testu. Fungují na podobném principu jako soutěže, ale ty jsou dostupné pro všechny uživatele.

Cvičení si můžeme vybrat dle zvoleného ročníku a následně zvolit z daných kapitol a podkapitol. Cvičení lze také vybrat dle témat. K jedné problematice je vždy několik cvičení. Za poplatek jsou dostupná i bonusová cvičení.

6.1.2 Diktáty

Diktáty.cz nabízí procvičování z českého jazyka a matematiky. K dispozici je více jak 300 diktátů a cvičení z českého jazyka. Cvičení si volíme dle potřebného tématu. Cvičení je okamžitě vyhodnocováno, k již označené odpovědi se nelze vrátit. Avšak můžeme celé cvičení vyplnit znovu. Výsledkem je úspěšnost v procentech. Výsledek testu si můžeme poslat na email. Přejde nám informace, že uživatel vyplnil dané cvičení s úspěšností v procentech.

Obr. 7. Ukázka cvičení z webové stránky diktaty.cz (2019)

Každé cvičení si můžeme vytisknout. Při tisku si můžeme zvolit „způsob“ cvičení, tedy zda budou žáci označovat správné řešení z nabízených možností, doplňovat vynechaný text či hledat chybu v textu. S tiskem cvičení můžeme zvolit i tisk správného řešení.

6.1.3 Pravopisně

K procvičování pravopisu můžeme využít webovou stránku www.pravopisne.cz a využívat jejich pravopisná cvičení, větné rozbory i literární testy. Webová stránka také obsahuje souhrn češtinářských pravidel a nejčastější chyby. Na úvodní stránce nalezneme záložku s nejnovějšími a nejčtenějšími příspěvky. Součástí stránky je i blog, který se snaží o češtině mluvit odlehčeně a s humorem.

Webová stránka nabízí šest různých druhů cvičení. Základním typem pravopisných cvičení je klasická doplňovačka známá z „papírových doplňovacích cvičebnic“. Ve cvičení chybí v procvičovaném slově část a žák vybírá správnou odpověď z nabídnutých možností. Ihned po vybrání odpovědi dochází k vyhodnocení a žák tak okamžitě ví, zda odpověděl správně. Správná odpověď je podbarvena zeleně, špatná červeně. Pod doplňovačkou vidíme výsledky celého testu. Zobrazí se nám i celkový počet jevů a procentuální hodnocení.

Druhým typem cvičení je kvíz/test. Za otázkou najdeme několik možností odpovědi a z nich vybíráme tu správnou. Tento druh cvičení je nachází jak u pravopisných cvičení, tak u gramatických a literárních. Vyhodnocení testu probíhá až po vyplnění všech otázek.

1. Julča nemohla přijít na mou oslavu narozenin, **protože byla nemocná.**

a) WV předmětná

b) WV příčinná

c) WV účelová

d) WV podmětná

Obr. 8. Ukázka otázky ze cvičení typu "kvíz"(pravopisne.cz; 2019)

Třetí možností je zvukový diktát. Žák si pustí zvukovou nahrávku čteného diktátu tak, jak kdyby byl ve škole při psaní diktátu. Nejprve se pustí záznam celého diktátu ve zrychlené verzi a poté následuje pomalejší verze, kde je nahrané diktování jednotlivých hesel či vět podle vhodné didaktiky. Na závěr uslyšíme opět zrychlenou verzi pro kontrolu. Vyhodnocení diktátu probíhá samostatně na základě kontrolního textu přístupného na konci cvičení.

Novějším typem cvičení je pravokvíz. Nezáleží zde jen na správném vyplnění, ale i na rychlosti vyplnění. Vždy se vyplní jeden pravopisný jev, a jakmile je vyplněn správně, dostaneme se k dalšímu jevu. Pod daným cvičením naleznete počet procvičovaných jevů. Na konci je vyhodnocení s výslednou tabulkou 10 nejlepších řešitelů s jejich jmény, časy a procentuální úspěšností.

Dalším typem cvičení je pravopexeso, pexeso v elektronické podobě. Toto cvičení se hodí jen k určitým tématům, proto největší využití našlo u větných rozborů – tvarosloví a větná skladba. Žák musí správně spojit jednotlivé dvojice. Počítá se zde jen rychlost vyplnění. Na konci je opět výsledková listina s 10 nejlepšími řešiteli.

Nejnovějším druhem cvičení je pravocviko. V tomto typu cvičení žák vybírá slova či části slov dle toho, kde si myslí, že je chyba. Nemusí se jednat pouze o cvičení na hledání chyb, ale tento druh cvičení je užit například i u větných rozborů. Vyhodnocení probíhá na konci cvičení a stejně jako u pravokvízu a pravopexesa nechybí výsledková listina s 10 nejlepšími řešiteli.

Obr. 9. Ukázka otázky ze cvičení typu "pravopisko"(pravopisne.cz; 2019)

Cvičení si můžeme vybrat dle kategorie i typu cvičení.

Studenti se mohou zdarma registrovat a mít tak všechny výsledky na jednom místě. Součástí profilu jsou statistiky ze cvičení, rychlé zapsání do výsledkové listiny, soutěže pro registrované a tipy na míru pro zlepšení v pravopise.

Možnost je i registrace přes školní email pro učitele. Výhodou je stahování i řešení doplňovaček a tipy pro použití ve výuce. Možná je i placená registrace (případně omezená zkušební verze na 14 dní) na +pravopisně.cz, kde je možnost vytvářet vlastní cvičení s libovolnou obtížností a libovolným počtem vybraných jevů. Můžeme libovolně kombinovat procvičované jevy, tvořit tedy cvičení zaměřené na více pravopisných jevů. Po uložení je možné cvičení vytisknout. U všech cvičení je i klíč s vysvětlením daného jevu. K uloženým příkladům je možné se kdykoliv vrátit a také je upravovat či vytvořit více variant.

6.1.4 Umíme česky

Umíme česky je součástí webové stránky *Umíme to*. Mimo procvičení českého jazyka nabízí cvičení z angličtiny, matematiky, fakt, programování a němčiny. Obsah stránek je neustále aktuální a neustále se rozšiřuje.

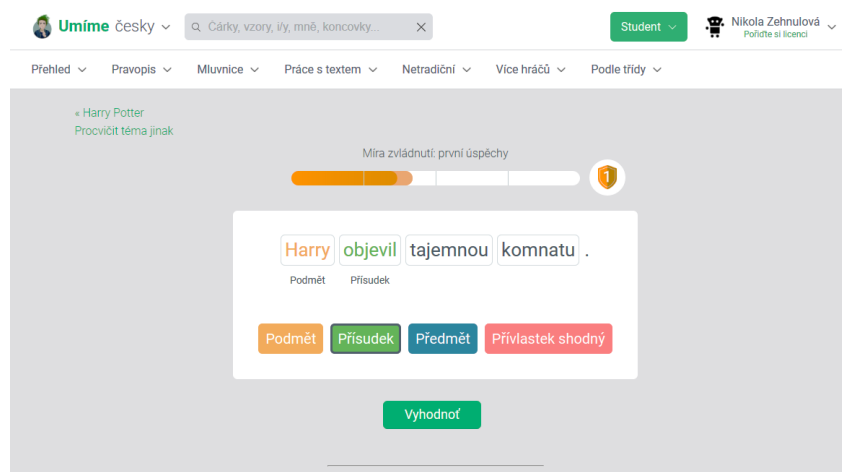
První část je tvořena přehledem. Najdeme zde přehledně vypsaná všechna témata a nová cvičení. Vybrat si můžeme z témat:

- psaní i/y (měkké a tvrdé souhlásky, vyjmenovaná slova, psaná i/y v koncovkách, psaní i/y mix);

- podobně znějící (psaní ě, zdvojené hlásky, párové hlásky, délka samohlásek, spřežky, přejatá slova);
- skloňování a časování;
- velká písmena (lidé, skupiny, organizace, čas, místa);
- interpunkce (interpunkce, mezery, zkratky);
- čárky (věta jednoduchá, souvětí);
- rozборы vět, stavba slov (větné členy, stavba slov, stavba vět, druhy vět);
- tvarosloví (slovní druhy, mluvnické kategorie a vzory podstatného jména, mluvnické kategorie a vzory sloves, mluvnické kategorie dalších slovních druhů);
- slova a jejich význam (vztahy slov, význam cizích slov, slovní hrátky, nespisovná slova, nářečí, archaická slova, slovenština);
- tematický zadání (čárky, diktáty, mluvené diktáty, vtipy, korektor, čtení s porozuměním).

Další část tvoří pravopis. Zde si můžeme podle témat vybrat diktát, mluvený diktát, doplňovačku a vpisování. V diktátu se doplňuje na vybraná místa správná varianta ze dvou možností. Diktát je průběžně vyhodnocován. V klasickém mluveném diktátu si poslechnete větu, kterou následně zapíšete. Okamžitě následuje kontrola. V případě chyby si ji můžete opravit. Doplňovačka je rychlé cvičení, kde do zobrazeného slova/slovního spojení doplníme jednu ze dvou nabízených možností. Opět následuje okamžitá kontrola. Vpisování je cvičení, ve kterém do textu vpisujeme správný tvar slova.

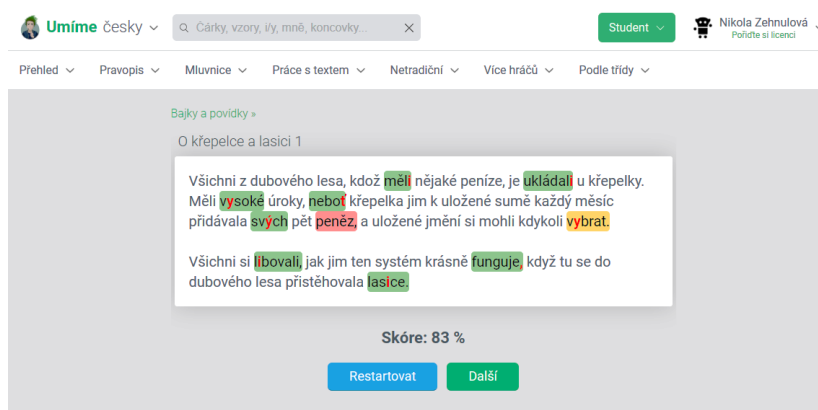
Část mluvnice obsahuje kapitoly: čárky, otázky, pexeso, rozборы a rozřazovačka. Kapitola čárky složí ke správnému doplnění čárek do věty a souvětí. Otázky jsou klasické

Obr. 10. Rozборы (umimecesky.cz; 2019)

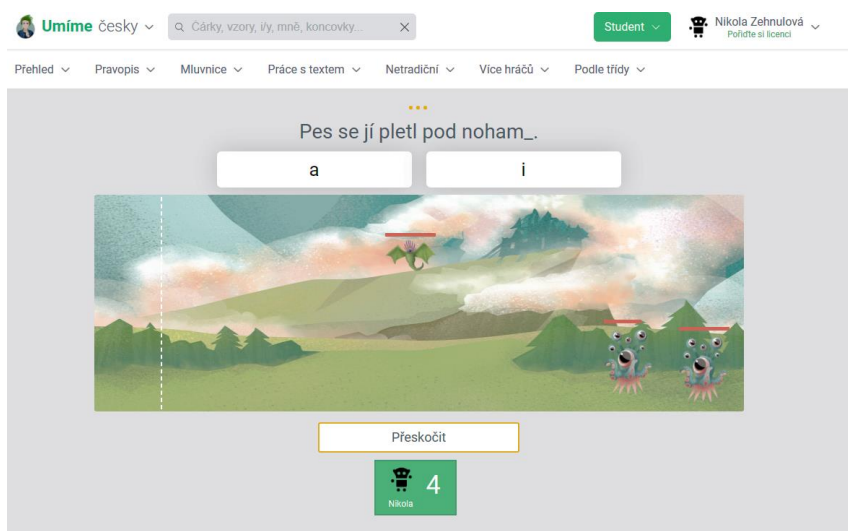
cvičení, kde vybíráme správnou odpověď z nabízených možností. V pexesu odhalujeme, které dvojice patří k sobě. Jakmile odhalíme správnou dvojici, odhalí se nám část obrázku. Rozbory slouží k procvičování stavby slov a vět a na určování slovních druhů. Pomocí barev určíme vybraná slova ve větách. Úkolem v rozřazovačce je rozřadit slova do daných kategorií.

Další možností je práce s textem obsahující kapitoly: čtení s porozuměním, korektor, křížovky, hádanky a vtipy. V části čtení s porozuměním si přečteme krátký text a odpovídáme na několik otázek vztahujících se k textu. Můžeme si také zahrát na korektory a odhalovat chyby v textu. Při vyplňování křížovek opakujeme důležité pojmy. Při řešení hádanek a slovních hrátek testujeme svoji slovní zásobu. U vtipů sestřelujeme všechny chyby.

Obr. 11. Korektor (umimecesky.cz; 2019)

Kapitola netradiční obsahuje procvičování formou her. Můžeme za správné odpovědi zahánět příšerky, než nás sežerou. Další možností je závodit proti robotům. Za správnou odpověď se posunete dopředu, za špatnou dozadu. Pokud dorazíte do cíle dříve než roboti, postoupíte na další level, kde budete bojovat proti silnějším robotům. Ve střílečce musíte sestřelit správná slova, než stihnou uletět. V tetrisu řadíte slova do správných kategorií.

Obr. 12. Hra Příšerky (umimecesky.cz; 2019)

Další kategorií jsou hry pro více hráčů. Můžete založit hru, při které odpovídáte společně jako tým. Vždy se dozvíte, kolik lidí odpovědělo správně a kolik špatně. Ostatní také mohou všem vysvětlit daný jev. Ve hře *Územíčko* se pomocí správných odpovědí snažíte získat co největší území. Soupeři se ve stejnou dobu snaží o totéž. Hra *Závod* je na stejném principu jako hra *Roboti*. Jediný rozdíl je v tom, že nesoutěžíte proti robotům, ale proti ostatním hráčům.

Procvičované jevy můžeme vybírat i podle ročníku.

Součástí registrace je uchování získaných štítů a 150 odpovědí denně navíc (bez registrace je omezení 100 odpovědí denně). Štíty jsou získávány za prokázané znalosti. Pokud je látka zopakována po měsíci, získáte hvězdu jako potvrzení. Součástí programu je i možnost zakoupení školní či rodinné licence s dalšími výhodami.

6.2 Slovníky a jazykovědné příručky

Další kapitola představuje některé slovníky a jazykovědné příručky. Slovníky a jazykovědné příručky nejsou určeny k procvičování a testování, ale slouží jako pomocníci při nejasnostech týkajících se našeho mateřského jazyka.

6.2.1 Internetová jazyková příručka

Na vzniku internetové jazykové příručky (<http://prirucka.ujc.cas.cz/>) se podíleli pracovníci Ústavu pro jazyk český AV ČR. V roce 2009 získala medaili MŠMT prvního stupně za zlepšování podmínek pro výuku mateřského jazyka.

Příručka se skládá ze dvou částí. První část, slovníková část, obsahuje přes 102 000 hesel. Vychází ze školního vydání *Pravidel českého pravopisu (PČP)*, *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost (SSČ)*, jsou do ní včleněna i hesla z *Nového akademického slovníku cizích slov (NASCS)*, ze slovníků neologismů *Nová slova v češtině 1, 2* a výrazy z poradenské databáze. K těmto heslům jsou přiřazeny údaje, na které se nejčastěji tazatelé ptají. Díky programu *ajka* vzniklému na Fakultě informatiky Masarykovi univerzity zde nalezneme i tabulky tvarů.

Tato část je pomocí hypertextových odkazů propojena s výkladovou částí. I přestože internetová jazyková příručka vychází z PČP a SSČ, které vznikaly v 90. letech minulého století, můžeme zde najít nové údaje.

kočka

dělení: koč-ka¹

rod: ž.

	jednotné číslo	množné číslo
1. pád	kočka	kočky
2. pád	kočky	koček ²
3. pád	kočce	kočkám
4. pád	kočku	kočky
5. pád	kočko	kočky
6. pád	kočce	kočkách
7. pád	kočkou	kočkami

příklady: *kočka domácí³; angorská kočka; lví kočka; rysí kočka; devíticásá kočka*

frazeologie: být falešný jak kočka; hrát si na kočku a na myš; je to pro kočku

Heslové slovo bylo nalezeno také v následujících slovnících: [SSČ](#), [SSJČ](#)

Odkazy k výkladové části Internetové jazykové příručky:

¹[Dělení slov](#)

²[Skloňování ženských jmen vzoru „žena“ – 2. p. mn. č.](#)

³[Velká písmena – výrobky, odrůdy, plemena](#)

Obr. 13. Příklad výsledku hledání (heslo "kočka") (Internetová jazyková příručka; 2019)

Výkladová část obsahuje jevy, na které se nejčastěji tazatelé ptají, není to komplexní popis českého jazyka. Vychází z PČP a současné mluvnice. Spousta výkladů je však podrobnější, ucelenější a zpřesňující. Údaje byly doplněny o informace ze specializovaných jazykových příruček, odborných studií, z českých národních norem i z databáze jazykové poradny.

Výkladová část vyšla v knižní podobě pod názvem *Akademická příručka českého jazyka* v roce 2014. (Internetová jazyková příručka; 2019)

6.2.2 Nechybujte.cz

Webová stránka nechybujte.cz nabízí možnosti ke zdokonalení češtiny. Portál je vyvíjen více než 15 let společností LINGEA a v současnosti obsahuje více než 70 000 hesel. Webová stránka má i verzi přizpůsobenou pro mobilní zařízení.

Nechybujte.cz obsahuje:

- Slovník češtiny a slovník cizích slov;
- Slovník českých synonym a antonym;
- Velká pravidla českého pravopisu včetně nových slov;
- Gramatiku češtiny;
- Nástroj na doplnění háčků, čárek a kontrolu pravopisu.

Slovník češtiny a cizích slov vznikl od počátku existence společnosti LINGEA. Ve vyhledávacím poli tohoto slovníku může nalézt tlačítko a tím si otevřít rozšířené možnosti hledání: fulltext, šablony a anagramy. Fulltext nabízí možnost vyhledání všech hesel z dané oblasti. Třídít je můžeme podle oboru, slovního druhu a stylu. Pomocí šablon můžeme vyhledávat všechna slova začínající na námi vybraná písmena a zároveň končící na námi vybraná písmena. Například při zadání hesla *p*l*, nám slovník vyhledá výrazy *padělatel*, *pahýl*, *pachatel*, ... Pomocí anagramů můžeme vyhledávat přesmyčky. Např. můžeme zjistit, že anagramy slova *karamel* jsou *makrela* a *reklama*. Při vyhledání hesla ve Slovníku současné češtiny u něj můžeme najít kompletní tabulky skloňování jmen, zájmen a číslovek i časování sloves.

Slovník také nabízí možnost prohlížení slov dle témat, např. zvířena, rostlinstvo, sport, doprava, ... Při vyhledávání hesla se nám také zobrazí slova se stejným základem, ale jinými předponami či příponami, slova odvozená, slovní spojení aj.

Kromě Slovníku českých synonym a antonym, Pravidel českého pravopisu a Gramatiky obsahuje stránka i tzv. Nástroje. Zde můžeme vložit text, který chceme zkontrolovat. Můžeme si také nechat doplnit či odstranit diakritiku. Pokud klikneme na jakékoliv slovo, zobrazí se nám správný pravopis, synonyma i vysvětlení daného hesla.

The screenshot shows a search result for the word "hvězda" in a Czech dictionary. On the left, there are several filters: "Hesla" (Heslo: hvězda), "Výklady" (astrální, astroláb, astrologie, azimut, cefeida, dvojhvězda, erupce, fotosféra, galaxie, glóbus, heliostat, Více (43)), "Předpony" (hvězda, mezihvězdný), "Odvozená slova" (hvězda), and "Slovní spojení" (dvojhvězda). Below these is a "témata" button. The main content area shows the word "hvězda" with its inflection (-y, ž (2. mn. -zd)) and a list of definitions and examples. A blue star icon is visible in the top right corner of the search results area.

hvězda -y ž (2. mn. -zd) ▮ ▾

- (astron.) **plynné kulovité kosmické těleso vyzářující energii (vzniklou při termonukleární reakci); zářící nebeské těleso vůbec** (viditelné na noční obloze)
 - vyhaslá hvězda
 - hvězdy v galaxii
 - Hvězda nejbližší Zemi je Slunce.
 - objevit novou hvězdu
 - obloha plná hvězd
 - pozorovat hvězdy
 - padající hvězda
 - astrol. postavení hvězd
 - astrol. číst ve hvězdách
 - ▶ trpasličí hvězda = hvězda malých rozměrů; jitřní hvězda = Jitřenka; severní hvězda = Polárka; neutronová hvězda = závěrečné stadium existence hvězdy; betlémská hvězda (podle bible úkaz zvěstující Kristovo narození);
 - * To je ve hvězdách. = Ještě se to neví, není to jasné.
 - * být narozený/narodit se na šťastné hvězdě = mít stálé štěstí
 - * Jeho hvězda pohasíná. = Nemá už štěstí, úspěch.
- co připomíná hvězdu 1; takové zobrazení, symbol**
 - sport. udělat hvězdu = přemet stranou
 - čtyřcípá hvězda
 - nájit v jablku hvězdu = po rozkrojení jádřinec ve tvaru hvězdy
 - ▶ Davidova hvězda = šesticípá hvězda ze dvou trojúhelníků položených přes sebe jako symbol židovského národa, součást státního znaku Izraele, za nacismu potupné označení Židů; rudá hvězda = symbol komunismu, SSSR; elektr. spojení do hvězdy = druh spojení střídavého proudu;
- osobnost v něčem vynikající a všeobecně známá**
 - filmová/operní hvězda
 - vycházející hvězda
 - fotbalová/sportovní hvězda

Obr. 14. Příklad výsledku hledání (heslo "hvězda") (nechybujete.cz, 2019)

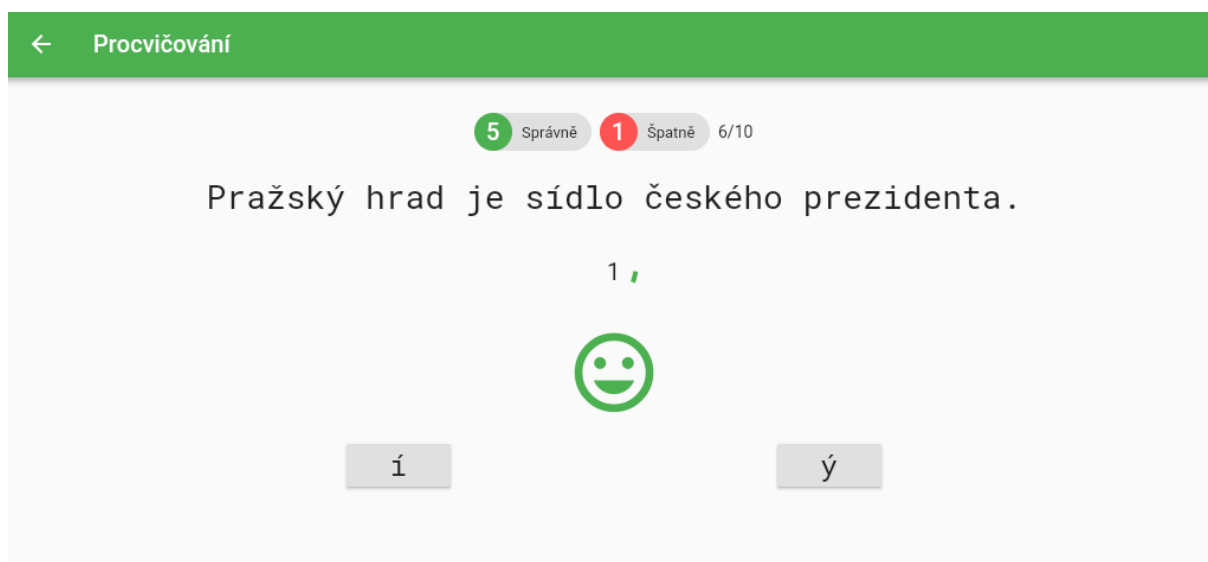
6.3 Mobilní aplikace

Tato kapitola představuje mobilní aplikace, které jsou vhodné k procvičování a upevňování učiva českého jazyka. Všechny zmíněné aplikace jsou v základní verzi volně dostupné. Některé z nich pak nabízejí placené rozšíření. Všechny aplikace zmíněné v této kapitole jsou dostupné na zařízeních s operačním systémem Android.

6.3.1 Vyjmenovaná slova

Vyjmenovaná slova je mobilní aplikace sloužící k procvičování vyjmenovaných slov. Skládá se ze tří částí. První část obsahuje souhrn všech vyjmenovaných slov. Jedná se však pouze o souhrn, bez dalšího doplnění, pouze s odkazem na web příručky Ústavu pro jazyk český.

Druhou část tvoří procvičování. To se skládá z náhodných slovních spojení (vět). Okamžitě po zodpovězení vidíme, zda jsme odpověděli správně či špatně, zobrazí se „smajlík“ a věta ve správném tvaru. Současně vidíme počet správných a špatných odpovědí v daném cvičení. Po vyplnění celého cvičení získáme celkový počet správných/špatných odpovědí, ale chybí informace, ve kterém příkladu chyba nastala. Svůj výsledek můžeme zapsat do výsledkové listiny (obsahuje 10 nejlepších výsledků), která tvoří třetí část aplikace.

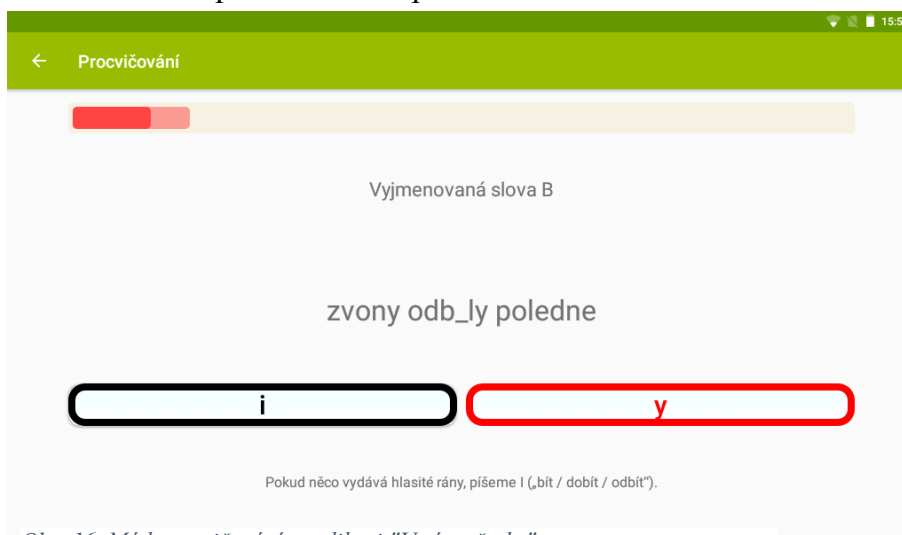
Obr. 15. Ukázka správné odpovědi z aplikace „Vyjmenovaná slova“

Můžeme si nastavit počet otázek v testu (10 až 50) i to, zda budeme chtít procvičovat vyjmenovaná slova po všech hláskách, nebo vybrat jen část z nich. Kdykoliv také smažeme výsledkovou listinu.

6.3.2 Umíme česky

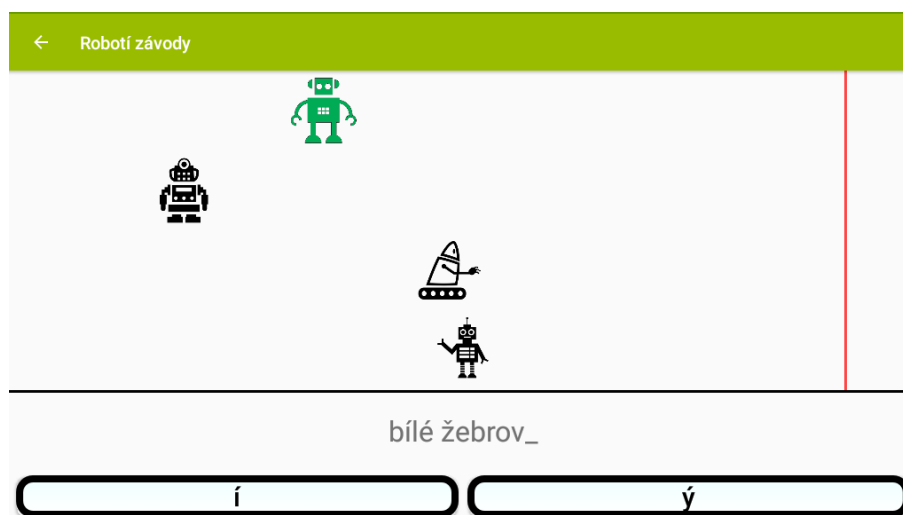
Tato mobilní aplikace je ochutnávkou již zmíněné webové stránky stejného jména. Hned na začátku si můžeme vybrat z několika módů. Můžeme zvolit procvičování, robotí závody, kuličku a pilnou včelku. Na výběr máme mnoho kategorií, ze kterých se sestavují jednotlivá cvičení. Procvičovat můžeme například vyjmenovaná slova, koncovky podstatných jmen, shodu přísudku s podmínkem, velká písmena, zdvojené souhlásky, skloňování zájmen aj.

V módu procvičování si zvolíme počet otázek na sérii i kategorii, kterou chceme procvičit. Vždy vybíráme správnou odpověď ze dvou možností. Odpověď je ihned vyhodnocena a u některých špatných odpovědí dostaneme i vysvětlení daného jevu. Na konci procvičování uvidíme naši procentuální úspěšnost v daném cvičení.

Obr. 16. Múd procvičování v aplikaci "Umíme česky"

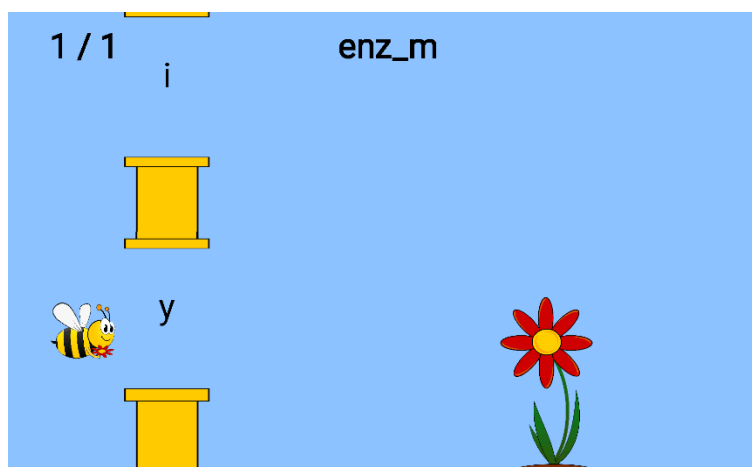
Ve hře *Robotí závody* si zvolíme téma soutěže. Úkolem je dostat se do cíle dříve než ostatní roboti. Za správnou odpověď se posuneme vpřed, za špatnou se kousek vrátíme. V případě výhry postupujeme o level výše, kde musíme porazit silnější roboty.

Obr. 17. Hra Robotí závody v aplikaci "Umíme česky"

V *Kuličce* si nastavíme počet děr a náročnost hry. Po spuštění se nám zobrazí výraz, do kterého musíme doplnit správné písmeno, tedy kuličkou se trefit do díry se správnou odpovědí. Hru opakujeme do té doby, než kulička spadne do správné díry.

Poslední hrou je *Pilná včelka*. Jedná se o jednoduchou dotykovou skákačku, kde se s včelkou snažíme vyhybat překážkám a zároveň musíme posbírat správné písmeno k doplňovanému jevu. Tato hra může na některých zařízeních špatně fungovat.

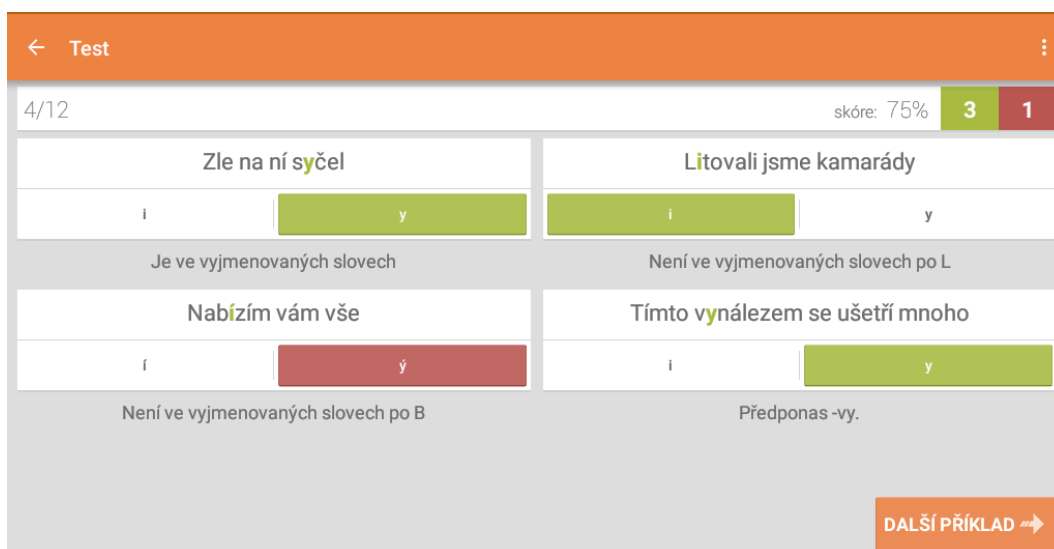

Obr. 18. Hra *Pilná včelka* v aplikaci "Umíme česky"

6.3.3 Nauč se pravopis

Mobilní aplikace *Nauč se pravopis* testuje základní znalosti z oblastí: vyjmenovaná slova, s/z, bě/bje, mě/mně, vě/vje, i/y koncovky, ů/ú a za poplatek je možné otevřít kategorii velkých písmen. Vytvoříme si test z námi vybraných kategorií a můžeme zvolit i počet příkladů (od 4 do 40). Odpovědi jsou ihned vyhodnocovány. Každý jev je i stručně vysvětlen. Současně vidíme počet správných a špatných odpovědí již vyplněných vět a procentuální úspěšnost. Počet správných a špatných odpovědí a procentuální úspěšnost se nám zobrazí i na konci testu.

Součástí aplikace je i tahák: vyjmenovaná slova a vzory podstatných a přídavných jmen. Tahák vyjmenovaných slov obsahuje pouze seznam, bez bližšího vysvětlení.

Obr. 19. Test na vyjmenovaná slova v aplikaci "Nauč se pravopis"

Po registraci do aplikace můžeme sbírat odznaky za splněné úkoly a také můžeme soutěžit s ostatními v počtu správných odpovědí za den. Za poplatek si můžeme koupit „osobního lektora“, který vyhodnocuje námi řešené příklady a podle toho, co nám dělá největší problém, nám pak poskládá cvičení na míru. Otevřou se nám i statistiky, kde můžeme sledovat, které kategorie nám dělají problém a jak se zlepšujeme.

Obr. 20. Úspěchy v aplikaci "Nauč se pravopis"

6.3.4 Český jazyk – pravopis

Mobilní aplikace *Český jazyk – pravopis* nabízí spoustu kategorií k procvičování. Některé kategorie je možné za poplatek dokoupit. V základní free verzi můžeme procvičovat psaní ů/ů, měkké a tvrdé souhlásky, párové souhlásky, některá vyjmenovaná slova, psaní i/y v koncovkách podstatných jmen podle vzorů, shodu podmětu s přísudkem a psaní předložek s a z.

Po vybrání kategorie k procvičování se nám otevře několik možností. První z možností je „*Jak na to?*“. Zde je krátké vysvětlení dané problematiky. Poté můžeme procvičovat vybranou kategorii a zkusit na čas. Námí zvolená odpověď je ihned vyhodnocena. Po vyplnění dvanácti příkladů vidíme celkový počet chyb ve cvičení.

Obr. 21. Ukázka z aplikace "Český jazyk - pravopis"

6.3.5 Česká gramatika

Česká gramatika je mobilní aplikace nabízející spoustu okruhů k procvičování. Některé kategorie jsou však přístupné pouze po zakoupení. Vybírat můžeme z kategorií:

- hlásky, slabiky, slova;
- tvrdé a měkké souhlásky;
- vyjmenovaná slova;
- koncovky slov;

- spodoba;
- předložky s a z;
- psaná ú/ů;
- skladba slova;
- shoda přísudku s podmětem;
- psaní velkých a malých písmen;
- píšeme spisovně;
- přejatá slova;
- najdi chybu;
- slovní druhy;
- věty a souvětí;
- větné členy;
- psaní čárky;
- jazykové prostředky.

Test můžeme volit dle těchto témat i dle ročníku. Po zvolení tématu si můžeme nastavit počet otázek v testu, rychlost postupu na další otázku i možnost sestavení testu z otázek, ve kterých se nejvíce chybuje. Otázka je ihned vyhodnocena. Po vyplnění testu získáme celkový přehled o počtu správných i špatných odpovědích, procentuální úspěšnost i čas, za který jsme test vyplnili. Velkou výhodou je i možnost podívat se, ve kterých odpovědích jsme chybovali.

Česká gramatika
PLNÁ VERZE
🔗
⋮

Výborně!

Počet chyb 0 z 20 otázek
(100% správně)

Dokončeno v čase 01:38

1

Zavřít

Opakovat

Výsledek

Obr. 22. Vyhodnocení testu v aplikaci "Česká gramatika"

V aplikaci si můžeme sestavit i učební plán. Nastavíme si začátek studia, studijní dny, délku studia i název plánu. Aplikace nás automaticky upozorní na naplánované studijní testy.

Aplikace obsahuje výsledky všech vyplněných testů. Kdykoliv se můžeme k vypracovaným testům vrátit a projít si naše odpovědi. U složitějších jevů je i vysvětlení. Test také může opakovat.

Podívat se můžeme i na celkovou statistiku, kde vidíme počet absolvovaných testů, celkový počet vyplněných otázek, celkový počet chyb i průměrnou známku. Statistika je pak rozdělena i dle témat. Součástí aplikace je i možnost zúčastnit se šampionátu a pokusit se stát se nejlepším hráčem v dané problematice.

Pokud si zakoupíme plnou verzi aplikace, otevřou se nám všechny otázky, zmizí reklama, získáme příklady dle nejčastějších chyb a rodiče mohou sledovat naše pokroky.

7 Výzkumy a šetření zaměřené na ICT ve výuce

7.1 Učitelé a technologie: mezi tradičním a moderním pojetím (Zounek, Šed'ová; 2009)

Jiří Zounek a Klára Šed'ová sledovali využívání moderních technologií na vybraných jihomoravských základních školách. Cílem tohoto výzkumu bylo prozkoumat a popsat, jak informační a komunikační technologie vstupují do každodenní práce učitele.

Ve výzkumu se zabývali těmito otázkami:

„1. Které technologie používají učitelé v jednotlivých rovinách svých pracovních činností (v přípravě na výuku, v samotné výuce, při komunikaci a spolupráci s kolegy)?

2. Jak probíhá vlastní výuka podporovaná ICT? Jakou funkci technologie ve vyučování plní? Jak se proměňuje didaktická struktura hodiny při použití ICT?

3. Jakým způsobem se učitelé rozhodují o využívání jednotlivých technologií? Jaké důvody je k jejich použití vedou? Jak vnímají možnosti a naopak limity jednotlivých (používaných) prostředků ICT?

4. Jak učitelé reflektují použití ICT ve vyučování? Jak zpětně hodnotí svá rozhodnutí ohledně využití ICT v hodině a jejich efekty? Jaké výukové aktivity podporované ICT hodnotí jako úspěšné, respektive neúspěšné? Jaké důvody je k tomu hodnocení vedou?

5. Jak jednotlivé faktory (osobnostní, technologické, kulturní) přispívají k tomu, že učitelé začleňují ICT do své práce? Lze identifikovat stimuly a naopak bariéry ve vztahu mezi učiteli a jimi užívanými technologiemi?“ (Zounek, Šed'ová, 2009, str. 59)

Výzkum se stával ze dvou částí. V první části se věnovali kvalitativnímu zkoumání, které bylo založené na videích hodin a rozhovorech s učiteli. Většinou (ne však vždy) probíhal rozhovor i video s týmž učitelem. Celkem proběhlo 12 rozsáhlých rozhovorů s učiteli 3 základních škol ve městě a další dva rozhovory byly s učiteli vesnických škol. Nahrávání hodin probíhalo pouze ve třech městských školách. Jak říkají autoři studie, získat souhlas s nahráváním hodin bylo velmi náročné. Nakonec získali 21 videozáznamů hodin na přelomu let 2006 a 2007. Hodiny byly nahrávány na dvě videokamery, z nichž jedna snímala práci učitele a druhá reakce a práci žáků. Následně byla získaná data analyzována.

Druhá část obsahovala rozsáhlé dotazníkové šetření, které mělo zjistit, jak jsou jevy získané v první části rozloženy mezi širším vzorkem učitelů. Výzkum probíhal na 25 náhodně vybraných školách Jihomoravského kraje. Celkem bylo získáno 404 dotazníků. Otázky byly vybrány na základě výsledků první části průzkumu. Otázky se zabývaly postojem učitelů k ICT, výukovými styly, identifikací bariér i motivačních faktorů při práci s ICT, aj.

Výzkum zjistil, že používání ICT ve výuce může být náročné, ale může sloužit jako výborný pomocník. Spousta učitelů však neví, co technologie dělají se žákovským učením a používají je pouze jako „odměnu“ pro žáky, kteří s moderními technologiemi rádi pracují. ICT se tak stává pouze kulisou či doplňkem ve vyučování. Výzkum také ukázal, že schopnost používat ICT je něco jiného, jako schopnost užívat tyto technologie v pedagogickém procesu. Spousta učitelů cítí tlak k používání moderních technologií, ale chybí jim adekvátní podpora a vzdělávání v této oblasti. Učitelé si tyto limity uvědomují, sami uvádějí nedostatečnou informovanost o materiálech a aplikacích vhodných pro výuku. Studie také odhalila, že prospěšné využívání ICT ve výuce je reálné. Na jedné škole vznikla „komunita“ nadšených učitelů, kteří si mezi sebou předávali zkušenosti a postřehy, sdíleli materiály, pomáhali si s ovládnutím techniky. Tato skupina může být vzorem pro neformální vzdělávání ostatních pedagogů, kteří se v dnešní době stěží vyhnou moderním technologiím.

7.2 ICT ve vzdělávání 2013 (Evropská komise)

V roce 2011 zahájila Evropská komise výzkum, který se zaměřil na aktuální stav ve využívání technologií ve školách 27. Průzkum probíhal od ledna 2011 do května 2012. Data byla získána pomocí online dotazníku a výsledky jsou volně dostupné, včetně závěrečné zprávy a profilů jednotlivých zemí. Průzkum měl srovnat národní pokrok s cíli Digitální agentury pro Evropu a EU2020.

Výzkum byl prováděn u náhodně zvolených škol, avšak spousta škol neměla o účast ve výzkumu zájem a návratnost dotazníků byla pouze 37 %, v ČR 45 %. Do výzkumu bylo zahrnuto 31 zemí (27 EU, Chorvatsko, Island, Norsko a Turecko). Kvůli nízké návratnosti dotazníků (méně než 10 %) nemohly být do výzkumu zahrnuty tyto země: Velká Británie, Nizozemsko, Island, Německo. Výsledná zpráva tedy pracuje s údaji z 27 zemí.

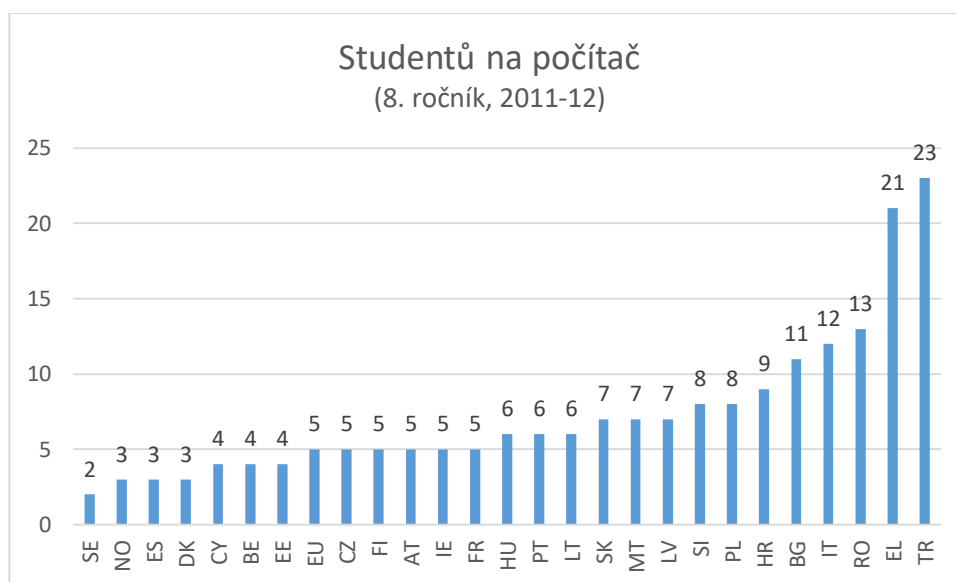
Výzkum byl rozdělen do čtyř oblastí: infrastruktura, využití ICT, příprava učitelů a politika. Data byla sbírána za 4. ročník, 8. ročník a 11. ročník (rozděleno na všeobecné a

odborné studium). V této práci se zaměříme zejména na výsledky 8. ročníku, tedy druhého stupně ZŠ.

7.2.1 ICT infrastruktura

První část výzkumu se zabývá technikou vybaveností škol.

Vybavenost škol se pohybuje mezi 3 až 7 studenty na jeden počítač (stolní počítač, tablet, notebook) bez ohledu na připojení k internetu. Česká republika se pohybuje v průměru EU, pouze v 11. ročníku je nadprůměrný počet žáků na počítač. Jak můžeme vidět na obr. 2 počet žáků na počítač v 8. ročníku se pohybuje mezi 2 a 23. Česká republika se drží v průměru EU, 5 žáků na jeden počítač.

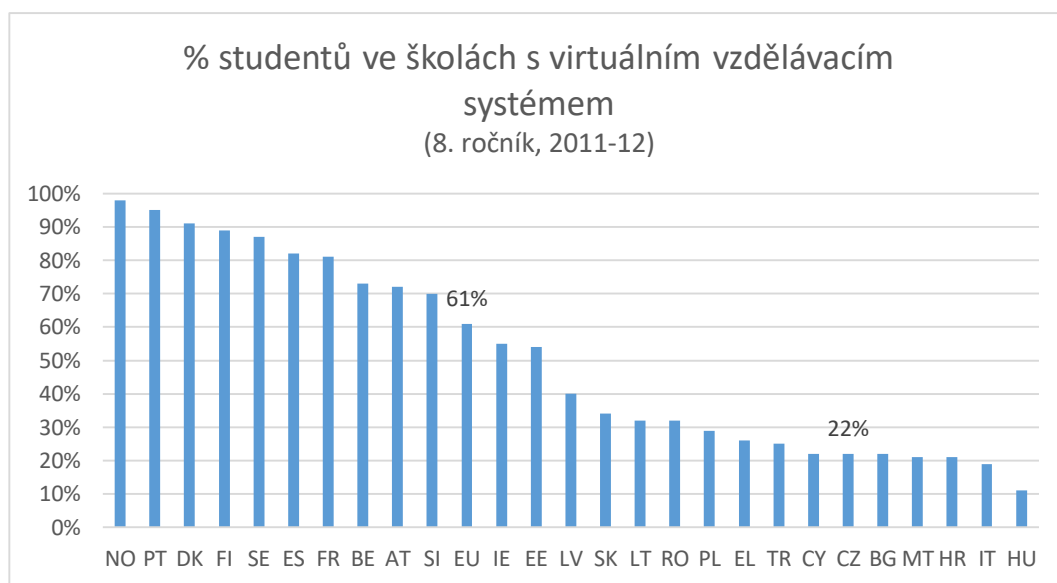

Graf č. 1. Počet studentů na jeden počítač (Survey of schools: ICT in Education; 2013; upraveno)

I přestože jsou laptopy a tablety stále populárnější, největší zastoupení mají stolní počítače. V praxi se mohou čísla mírně lišit zejména z důvodu stále větší obliby politiky „přines si svou technologii“, zejména v Německu, Portugalsku a Norsku. Většina (2/3) počítačů jsou umístěny ve speciálních počítačových učebnách. Výzkum sledoval i zastoupení interaktivních tabulí (přes 100 žáků na jednu tabuli, v ČR 63) a dataprojektorů (50 žáků na dataprojektor).

Velmi dobře si vedeme z hlediska připojení k internetu. Více jak 9 z 10 evropských žáků navštěvuje školu s připojením k internetu (s rychlostí 2-30 Mb/s). V ČR je pouze 1 % škol bez internetu.

Další část byla zaměřena na „systémové využívání internetu“ školou. Z hlediska webových stránek si ČR vede velmi dobře, většina škol má webovou stránku (11. ročník obecného vzdělání dokonce 100 %). Mnohem hůře si však vede v oblasti virtuálního vzdělávacího prostředí, kde je hluboce pod průměrem EU. Jak je vidět na obr. 9 v EU je 61 % studentů, kteří navštěvují školu používající virtuální vzdělávací systém, v ČR je to pouze 22 % studentů. Z výzkumu vyplynulo, že procento studentů ve školách s virtuálním vzdělávacím systémem roste s vyšším ročníkem. O systém se většinou starají zaměstnanci školy, případně částečně zaměstnanci školy a externí podpora).

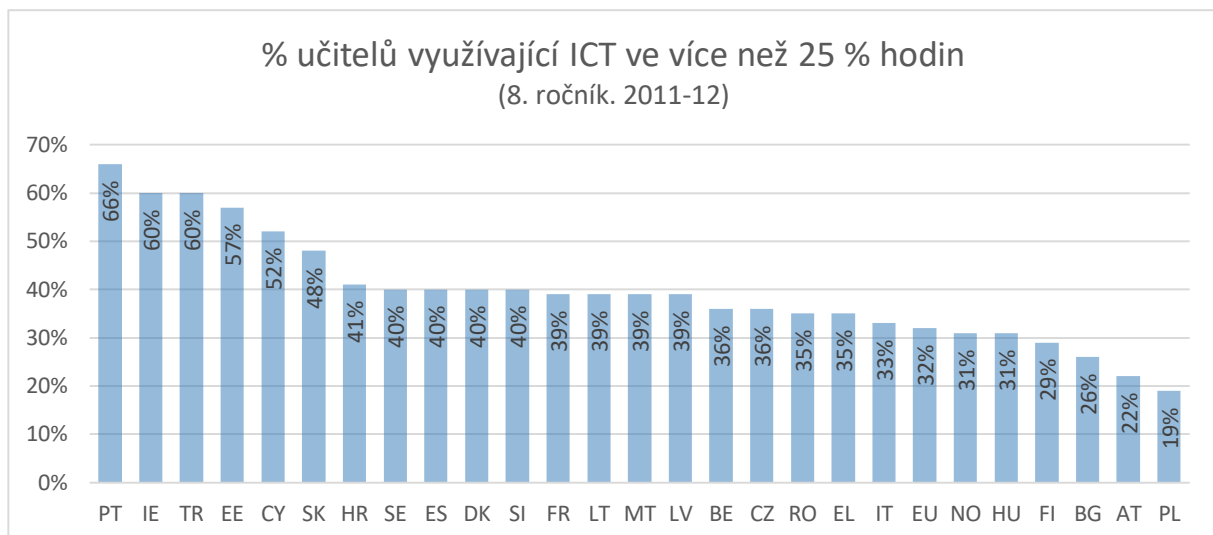
Graf č. 2. Procento studentů ve školách s virtuálním vzdělávacím systémem (Survey of schools: ICT in Education; 2013; upraveno)

Důležitým zjištěním v této oblasti bylo, že neexistuje spojení mezi technickou vybaveností škol a využíváním technologií učiteli a žáky. Proto je nutná podpora a vzdělávání pedagogů v oblasti moderních technologií.

7.2.2 Využití ICT ve výuce

Druhá část zkoumá používání ICT ve vyučování a překážky, které ztěžují či znemožňují využívání ICT ve výuce.

Většina žáků navštěvuje školy, kde učitelé použili ICT ve výuce v posledním roce, téměř všichni žáci jsou ve školách, kde učitelé využívají ICT pro přípravu na výuku. Obrázek 10 nám ukazuje, že ve využívání ICT ve více než 25 % hodin se držíme ve středu všech zemí, mírně nad průměrem EU. Pod průměrem EU jsme pouze v kategorii 4. ročníku.

Graf č. 3. Procento učitelů využívající ICT ve více než 25 % hodin (Survey of schools: ICT in Education; 2013; upraveno)

Žáci v ČR používají nadprůměrně ve výuce svůj mobilní telefon. Nadprůměrně využívají i školní počítač či notebook, v používání vlastního laptopu ve výuce jsme pod průměrem EU.

V používání interaktivní tabule minimálně jednou týdně jsme ve špičce všech zemí, v 8. a 11. ročníku odborného studia se ČR umístila na prvním místě, v 11. ročníku všeobecného studia na 3. místě. Naopak každý druhý žák EU uvedl, že nikdy nepoužili interaktivní tabuli.

Ačkoliv učitelé i ředitelé uvádějí, že nedostatečné vybavení je hlavní překážkou při využívání ICT ve výuce, nebyla v tomto výzkumu prokázána souvislost mezi využíváním ICT a technickou vybaveností školy.

7.2.3 ICT aktivity

Většina učitelů využívá počítač/internet více než 4 roky. Tady můžeme vidět iniciativu ve všech evropských zemích v zavádění ICT do výuky. Délka užívání však nemusí nutně znamenat vysokou úroveň znalostí. Nejzkušenější učitele můžeme najít ve Španělsku, České republice, Dánsku, Finsku, Litvě a Portugalsku.

Učitelé nejvíce využívají ICT k domácí přípravě (30 – 45 %), denně nebo téměř denně také vytvářejí digitální materiály a používají web školy či virtuální vzdělávací prostředí. I přesto, 60 – 85 % studentů uvádí, že učitelé nekomunikují online s rodiči a nezadávají domácí práci online. Současné využívání ICT nepodporuje lepší propojení mezi domovem a školou. Zpráva také konstatuje, že kvalita příprav učitelů je velmi rozdílná.

Většina učitelů se zúčastnila nějakého vzdělávání v oblasti ICT. Učitelé se často vzdělávají v oblasti ICT ve vlastním volnu (v ČR 59 %, EU 74 %). Pouze malé procento (8 %) učitelů u nás je zapojeno do online komunit či odborných diskuzí s jinými učiteli, průměr EU je 31 %.

Většina žáků se setkala s počítači dříve doma než ve škole. Výzkum upozorňuje na fakt, že 50 – 80 % žáků nevyužívá vůbec elektronické učebnice a doporučuje další studii, která by měla zjistit důvod a napravit situaci.

7.2.4 Závěry a doporučení

Učitelé i ředitelé škol souhlasí s důležitostí zapojení ICT do výuky. Jako důvody nejvíce zmiňují pozitivní dopad na motivaci žáků, lepší porozumění složitějších dovedností i potřebu připravit žáky na život a práci ve 21. století. Většina z nich také věří, že technologie vyvolávají radikální změny ve školství.

Studenti vítají velmi pozitivně moderní technologie. Jako důvody uvádějí lepší atmosféru ve třídě, rozdílný vzdělávací proces, zábavu i lepší přípravu pro dospělí život.

Závěrečná zpráva také porovnává získané výsledky s výsledky z testování v dřívějších letech (2006 a 2002). Současný výzkum ukázal, že ve školách je téměř dvojnásobný počet počítačů na 100 žáků, ale přetrvávají velké rozdíly mezi jednotlivými zeměmi. V roce 2006 bylo méně než ¼ škol připojeno k internetu, v současnosti jsou to téměř všechny školy. Na všech stupních škol také vzrostlo „systémové využívání internetu“ – práce s webem školy, email pro studenty i žáky, vznik školních sítí. Téměř všichni učitelé využívají ICT k domácí přípravě, 4/5 učitelů využilo v posledním roce ICT ve výuce, což je nárůst od roku 2006. Ale počet učitelů využívající ICT ve více než 25 % hodin je stejný jako v roce 2006. Učitelé se stále zlepšují ve využívání technologií, přípravě multimediálních materiálů i práci s různým softwarem.

7.3 Výzkum STEPS – Study of the impact of Technology in Primary Schools

Tento výzkum probíhal v letech 2008 – 2009 ve 30 evropských zemích a jeho cílem bylo prozkoumat situaci využívání ICT ve výuce v základních školách a také zjistit vliv používání technologií na školy, žáky, učitele a celý vzdělávací systém. Studie se také zabývala budoucími perspektivami v této oblasti a plány rozvoje začlenění ITC do základního vzdělání. (Brdička, 2010)

Projekt se skládal ze 4 etap. 1. etapa probíhala formou šetření a získávání dat potřebných pro provedení analýzy, například z dřívějších studií, strategií implementace ICT do výuky, apod. Druhou etapu tvořilo dotazníkové šetření. Ve třetí části se výzkumníci věnovali sledování národních koncepcí vzdělávání a strategiemi implementace ICT do vzdělávání. Poslední část zpracovávala získaná data.

Výsledky potvrdily pozitivní přínos používání ICT ve výuce, zejména pokud se jedná o promyšlenou a pečlivě naplánovanou strategii. Při využívání ICT ve výuce dochází ke zlepšení studijních výsledků žáků, ale i k rozvoji učitelských dovedností a celkovému rozvoji základního školství.

ICT ve výuce nemají pozitivní vliv pouze v oblasti studijních výsledků, ale i v oblasti motivace, sebevědomí, kreativity a angažovanosti. Výzkum také odhalil stále zvyšující se dostupnost ICT a širokopásmového připojení k internetu ve školách. S tímto úzce souvisí i stále zvyšující se využívání ICT při výuce, nejen při klasických hodinách, ale i při různých projektech, zájmových aktivitách i při podpoře žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Učitelé pracují většinou s technologiemi rádi, ale také si uvědomují rezervy. Nejčastěji je vidí v oblasti metodické podpory a rozvoje digitálních kompetencí. Pro školy jsou moderní technologie usnadněním správy a řízení.

Na základě výzkumu byla zformulována doporučení, která by měla usnadnit implementaci ICT do výuky. Mezi hlavní body těchto doporučení patří začlenění ICT do všeobecné vzdělávací politiky státu i školních vzdělávacích plánů, podporu vzdělávání učitelů, přístup k potřebnému vybavení i ke kvalitním elektronickým zdrojům.

7.4 1:1 eLearning

Pilotní projekt 1:1 eLearning realizovala společnost Intel na Základní škole a Mateřské škole Pramínek, o. p. s. v Brně-Bystrci v roce 2009. Program si klade za cíl maximální využití všech znalostí a dovedností žáků, zejména rozvíjení kritického myšlení, schopnost pracovat v týmu a schopnost řešit problémy abstraktně. Podobný projekt realizovala společnost i na Gymnáziu a Střední škole odborné pedagogické v Liberci, ale kvůli některým problémům při monitoringu nemohla být vypracována závěrečná zpráva šetření. Výzkumné šetření využilo několika metod: rozhovor s učiteli i žáky, dotazníkové šetření u žáků, obsahová analýza materiálů, přímé pozorování, aj.

Výzkumné šetření zjistilo, že koncept 1:1 eLearning, tedy výuka s využitím malých přenosných počítačů pro každého žáka, je extrémně náročný. Organizátor se snažil věnovat dostatek času technické podpoře, vzdělávání pedagogů i dodal speciální software. Učitelé se však nedokázali odprostit od klasického pojetí výuky (i když s využitím moderních technologií) a využívali jimi již osvědčené postupy.

Společnost Intel, která tento projekt vedla, sice uvádí, že v tomto pilotním testování nebyla naplněna původní představa o projektu. Nicméně jej nepovažuje za nezdařilý a chyby pilotního šetření vidí jako možnost, jak se posunout dále a získat nové zkušenosti. Také uvádějí, že pro následující úspěchy je nutná spolupráce mezi výrobcí, dodavateli a vzdělávacím sektorem.

PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část byla realizována pomocí dotazníkového šetření na druhém stupni základních škol a je rozdělena do dvou částí. První část se věnuje průzkumem mezi pedagogy a zjišťuje, jak jsou na tom učitelé českého jazyka s používáním ICT ve vyučování. Dotazník je zaměřen na motivaci využívání ICT ve výuce, četnost využívání ICT i problémy spojenými s užíváním ICT ve vyučování.

Druhou část tvoří dotazníkové šetření mezi žáky druhého stupně základních škol. Dotazník zkoumal jejich pohled na využívání ICT ve výuce.

8 Dotazníkové šetření

Cílem tohoto šetření bylo zjistit, zda učitelé českého jazyka využívají ICT při vyučování, jaká je jejich motivace a jaké vidí největší výhody a problémy při využívání ICT při vyučování. Výsledky by pak měly být porovnány s výsledky dotazníkového šetření provedeného u žáků druhého stupně ZŠ, který se opět zabýval využíváním ICT v hodinách českého jazyka a vlivu používání ICT v hodinách českého jazyka na zapamatování učiva u žáků.

Na tento kvantitativní výzkum byla zvolena metoda dotazníkového šetření. Jeho hlavní výhodou pro respondenty je časová nenáročnost a anonymita. Žáci jsou většinou zvyklí na dotazníky, proto nemají větší problémy s jejich vyplněním. Výhody pro tazatele jsou zejména finanční a časová nenáročnost. Nevýhodou dotazníkového šetření pak může být jistá zkreslenost odpovědí. Někteří účastníci se mohou chtít ukázat v lepším světle a odpovídat lživě. To by mělo být minimalizováno anonymitou dotazníkového šetření. Jak uvádí Průcha J. a kol. (2003) je objektivita výsledků velmi závislá na formulaci otázek, výběru respondentů a způsobu zadávání dotazníku.

Dotazník byl vytvořen pomocí webové stránky www.surveymonkey.com. Tento dotazník byl pak rozeslán vyučujícím českého jazyka různých základních škol, kteří jej dále distribuovali mezi žáky. Jak již bylo řečeno, výhodou tohoto způsobu dotazování je rychlost, finanční a materiální nenáročnost a možnost rychlých oprav chyb. Také je minimalizován vliv tazatele na odpovědi respondentů. Nevýhodou online dotazníku je nutnost mít digitální zařízení a připojení k internetu.

Dotazník pro učitele je tvořen 14 otázkami. První tři slouží k bližší charakteristice respondentů, zbytek se pak zabývá využíváním ICT ve výuce. Tři se věnují využíváním ICT

v hodinách českého jazyka, další pak motivací učitelů k používání ICT, získávání materiálů i problémy při využívání ICT ve výuce. Dotazník je součástí práce jako Příloha č. 1.

Dotazník pro žáky tvoří 11 otázek. První dvě slouží k bližší charakteristice respondentů. Další tři se věnují používání ICT v hodinách českého jazyka. Zbytek se pak zabývá obecně využíváním ICT ve vyučování a vlivem využívání ICT v hodinách na žáky. Dotazník je součástí práce jako Příloha č. 2.

Úkolem bylo vytvořit jednoduché a srozumitelné otázky, aby žáci ani učitelé neměli problém se zodpovězením. Dotazník tvoří dva typy otázek, otázky uzavřené a otázky otevřené. Uzavřené otázky obsahují varianty odpovědí, respondenti vybírají z několika možností. Otázky mohou být dichotomické, tedy vybírají ze dvou možných odpovědí, či polytomické, kde mají více variant odpovědí. Dotazník obsahuje otázky výčtové (respondent může vybrat několik odpovědí) i výběrové (respondent vybírá pouze jednu možnost). V dotazníku najdeme i škálové otázky (konkrétně Likertova stupnice), kde respondenti vybírají, do jaké míry souhlasí s daným tvrzením. Tyto otázky jsou pro respondenty jednodušší, je jednodušší i jejich zpracování. Na druhou stranu respondent má omezené vyjádření své odpovědi.

V otevřených otázkách respondenti vyjadřují názor vlastními slovy, není ničím omezen. Tyto otázky jsou však náročné na zpracování. Kombinací uzavřených a otevřených otázek jsou otázky polouzavřené. U nich můžeme zvolit z několika možností, ale pokud nám nabízené odpovědi nevyhovují, můžeme dopsat vlastní odpověď. (Chrásková, 2007)

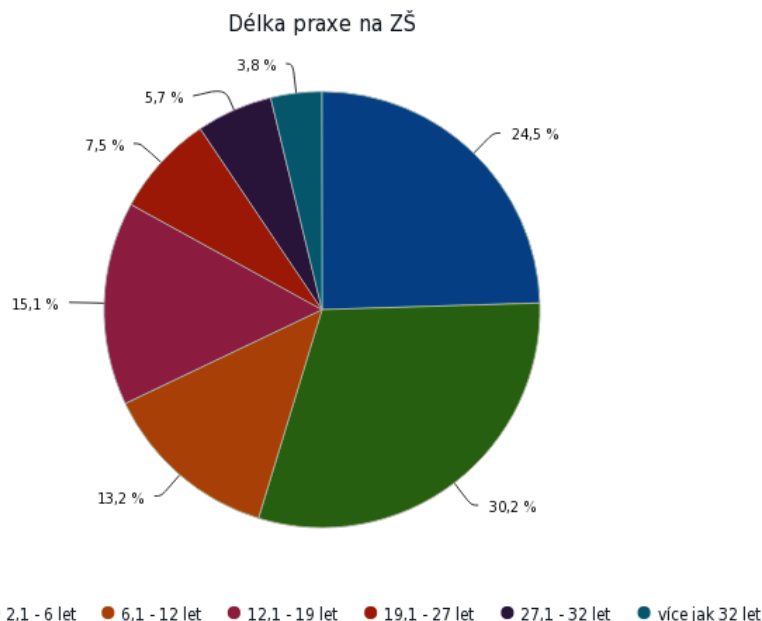
8.1 Výsledky dotazníkového šetření

Výzkumu se zúčastnila více než stovka respondentů, z nichž bylo 53 vyučujících a 69 žáků.

8.1.1 Učitelé

Otázka č. 1 a 2:

Dotazník byl zobrazen celkem 90krát. Dotazník dokončilo 53 respondentů, 37 jej pouze zobrazilo. Celková úspěšnost byla tedy 58,9 %. První dvě otázky zjišťovaly pohlaví a délku praxe respondentů. Z celkového počtu 53 respondentů bylo 51 žen a pouze 2 muži.

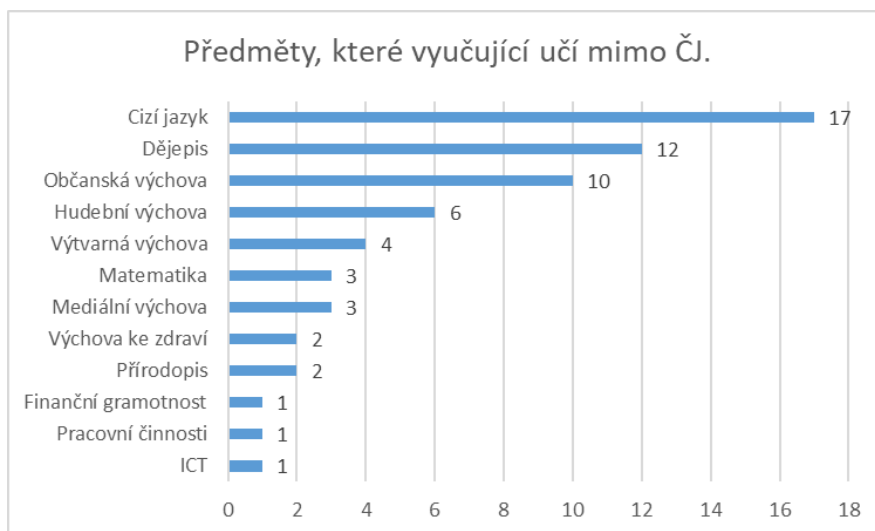

Graf č. 4. Délka praxe na ZŠ

Nejvíce respondentů (16 vyučujících) uvedlo svou praxi v délce 2, 1 – 6 let. Třináct respondentů učí méně jak 2 roky, 8 jich učí 12, 1 – 19 let, 7 má praxi 6, 1 – 12 let, 4 učí 19, 1 – 27 let, 3 27, 1 – 32 a let a pouze dva respondenti mají praxi delší 32 let.

Otázka č. 3:

Tato otázka se zabývá předměty, které respondenti učí mimo český jazyk. Protože dotazník vyplňovali pouze učitelé českého jazyka, není český jazyk zahrnut do grafu, učí jej 100 % respondentů.

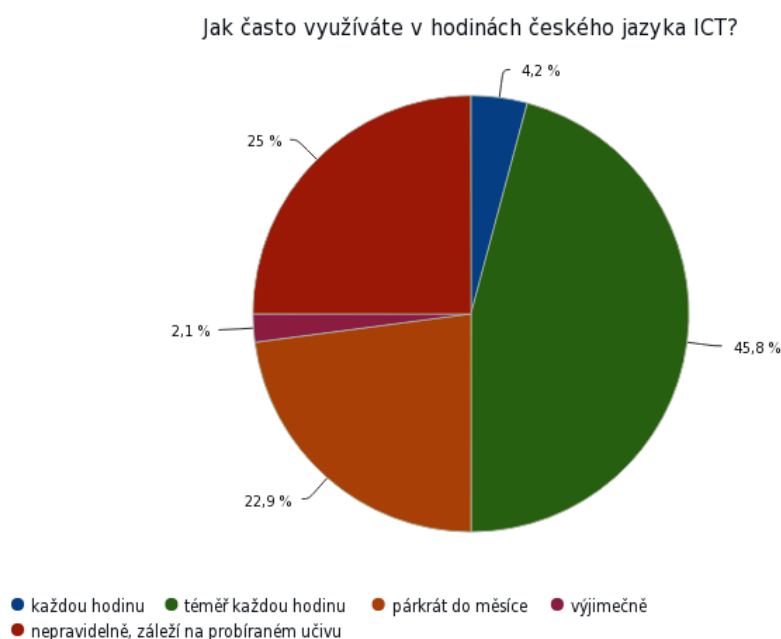

Graf č. 5. Předměty, které respondenti učí (současně s českým jazykem)

Nejvíce respondentů (17 vyučujících) učí s českým jazykem nějaký cizí jazyk, následuje dějepis (12 vyučujících) a občanská výchova (10 vyučujících). Naopak nejméně častou kombinací je český jazyk a ICT, český jazyk a pracovní činnosti a český jazyk a finanční gramotnost.

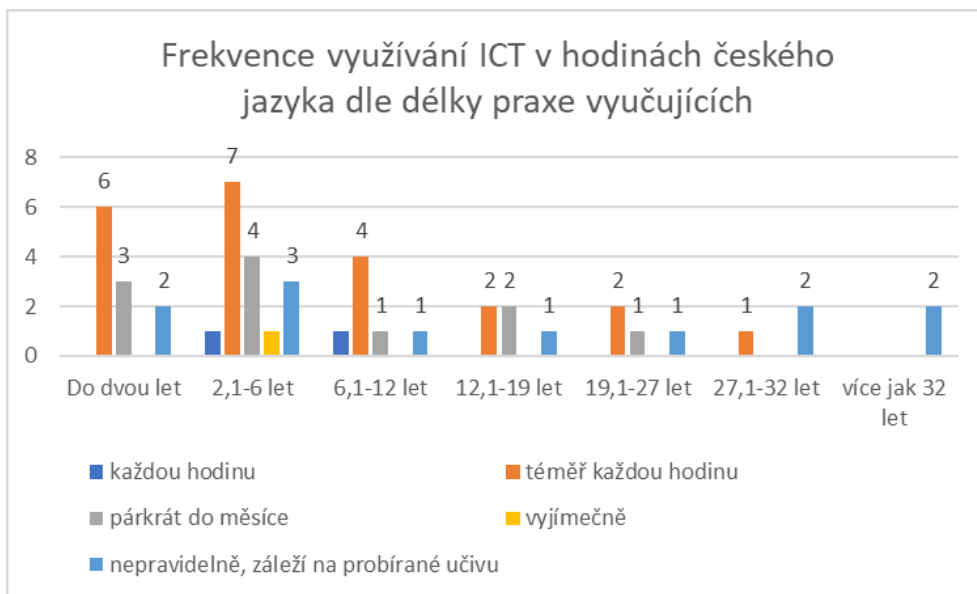
Otázka č. 4 a 5:

Otázky č. 4 a č. 5 zjišťovaly, zda učitelé využívají ICT v hodinách českého jazyka a jak často ICT využívají. Všichni respondenti využívají ve výuce českého jazyka ICT.

Graf č. 6. Frekvence využívání ICT v hodinách českého jazyka (dle učitelů)

Možná překvapivé je, že nejvíce (22 respondentů) využívá ICT v hodinách českého jazyka téměř každou hodinu. Čtvrtina respondentů využívá ICT nepravidelně, dle probíraného učiva. Jedenáct učitelů uvedlo, že využívá ICT párkrát do měsíce, jeden jen výjimečně a dva respondenti používají ICT každou hodinu.

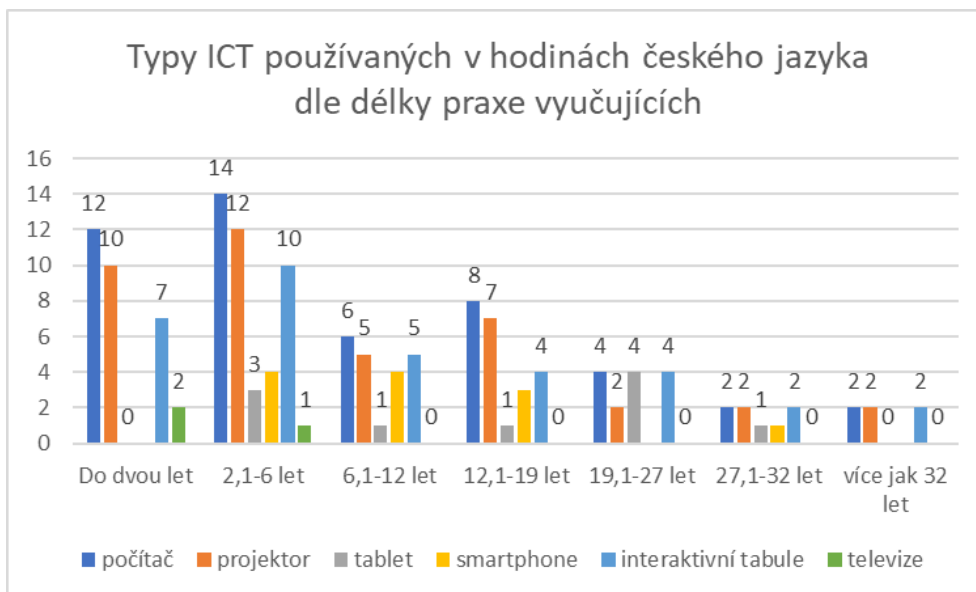

Graf č. 7. Frekvence využívání ICT v hodinách českého jazyka dle délky praxe vyučujících

Pokud se podíváme na frekvenci využívání ICT v hodinách českého jazyka dle délky praxe, můžeme vidět, že rozložení téměř odpovídá celkovému shrnutí. Ve většině kategorií dominuje využívání ICT téměř každou hodinu. Výjimky jsou pouze kategorie od 27,1 let, kde učitelé využívají ICT nepravidelně, dle probíraného učiva.

Otázka č. 6:

Tato otázka zjišťuje, jaké ICT učitelé v hodinách využívají. Jak jsme mohli předpokládat, celkové vítězství mají počítače (48 responzí), následované projektorem (40 responzí) a interaktivní tabulí (34 responzí). Tablety i smartphony využívá okolo 20 % učitelů. Nejméně využívané jsou televize, využívá je pouze 5 % respondentů.

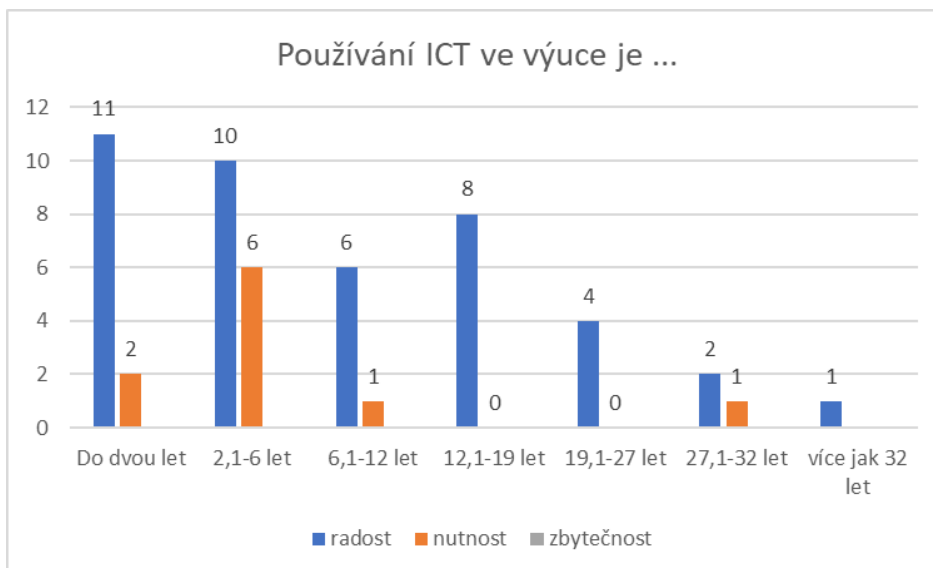

Graf č. 8. Typy ICT používaných v hodinách českého jazyka dle délky praxe vyučujících

Na grafu č. 8 můžeme vidět, že počítače a dataprojektory dominují ve všech kategoriích. Velmi vyrovnaná je kategorie 19, 1 – 27 let praxe, kde první příčku obsadil počítač současně s tablety a interaktivní tabulí. Pokud to porovnáme s otázkou č. 2, tak zjistíme, že počítač, tablet a interaktivní používají všichni respondenti této kategorie.

Otázka č. 7:

Další otázka zjišťuje, zda učitelé rádi využívají ICT ve výuce. Nikdo z respondentů neodpověděl, že využívání ICT ve výuce je zbytečné. Naopak, většina vyučujících používá ICT s radostí (42 respondentů). Pouze 10 učitelů pracuje v hodinách s ICT z nutnosti.

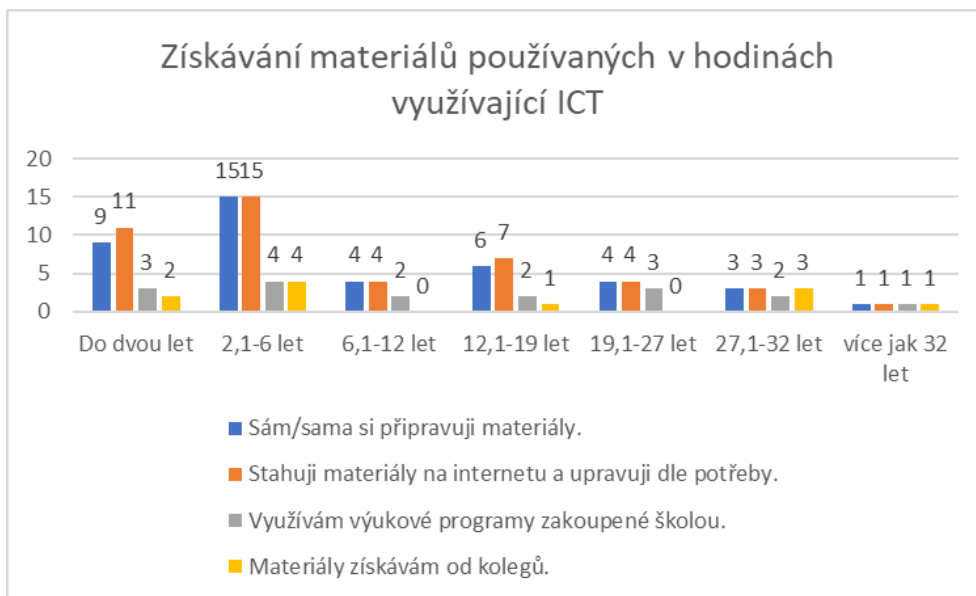

Graf č. 9. ICT ve výuce je radost/nutnost/zbytečnost (dle učitelů)

Zajímavé výsledky se objevily v kategoriích 12, 1 – 19 let a 19,1 – 27 let, kde si všichni dotázaní myslí, že využívání ICT ve výuce je radost. Za zmínku stojí i kategorie 2, 1 – 6 let, kde více jak třetina respondentů používá ICT ve výuce z nutnosti.

Otázka č. 8:

Cílem této otázky bylo zjistit, jak získávají učitelé materiály, kterou používají v hodinách s ICT. Na výběr měli čtyři předvyplněné možnosti. Mohli také dopsat další možnost, nikdo toho však nevyužil. Většina vyučujících (45) stahuje materiály na internetu a upravuje je dle potřeby. Spousta respondentů (42) také vytváří své vlastní materiály. Méně jak třetina (17 respondentů) uvedla, že využívají výukové programy zakoupené školou. Zde se nabízí otázka, zda škola nedisponuje výukovými programy či jen učitelé této možnosti nevyžívají. Nedostatek můžeme vidět ve spolupráci kolegů, které využívá pouze pětina (11) respondentů.

Graf č. 10. Četnost získávání materiálů používaných v hodinách využívající ICT

Celkové rozložení odpovědí téměř koresponduje s odpověďmi v jednotlivých kategoriích. Na následujícím grafu můžeme vidět četnost získávání materiálů v jednotlivých kategoriích dle délky praxe. Větší spolupráci kolegů (3 ze 4) můžeme vidět v kategorii 27, 1 – 32 let.

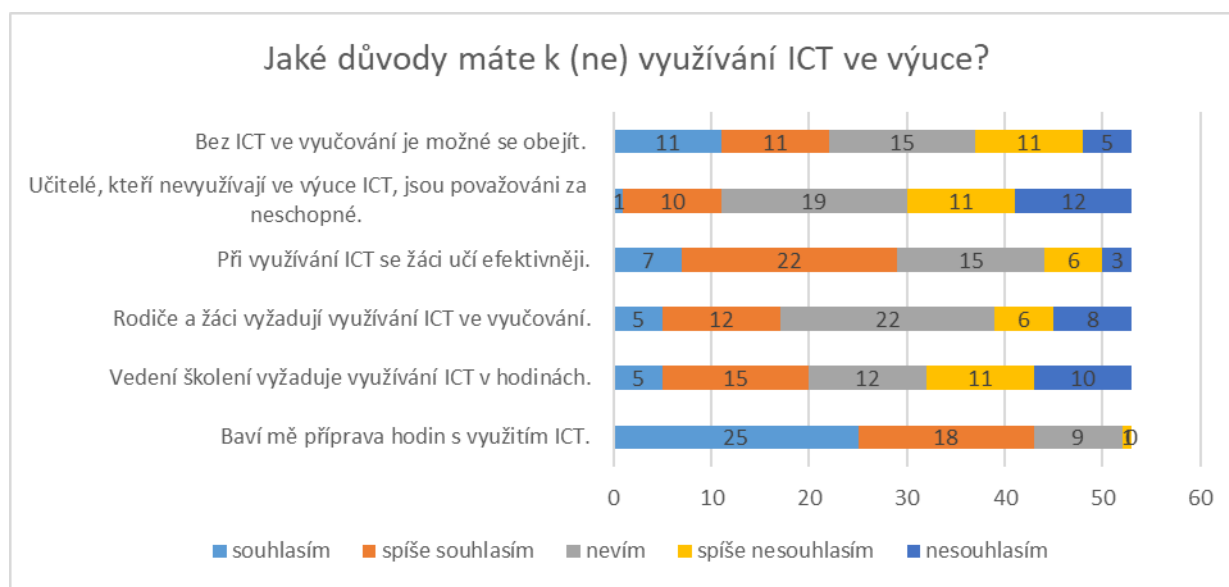
Otázka č. 9:

Devátá otázka zjišťuje motivaci využívání ICT ve výuce. Shrnutí odpovědí můžeme vidět v tabulce č. 1.

Tab. 1. Motivace vyučujících k používání ICT ve výuce

	1	2	3	4	5	
Baví mě příprava hodin s využitím ICT.	25 47,2%	18 34,0%	9 17,0%	1 1,9%	0 0,0%	Nebaví mě příprava hodin s využitím ICT.
Vedení školy vyžaduje využívání ICT v hodinách.	5 9,4%	15 28,3%	12 22,6%	11 20,8%	10 18,9%	Vedení školy nevyžaduje využívání ICT v hodinách.
Rodiče a žáci vyžadují využívání ICT ve vyučování.	5 9,4%	12 22,6%	22 41,5%	6 11,3%	8 15,1%	Rodiče a žáci nevyžadují využívání ICT ve vyučování.
Při využívání ICT se žáci učí efektivněji.	7 13,2%	22 41,5%	15 28,3%	6 11,3%	3 5,7%	Při využívání ICT se žáci neučí efektivněji.
	1	10	19	11	12	

Učitelé, kteří nevyužívají ve výuce ICT, jsou považováni za neschopné.	1,9%	18,9%	35,8%	20,8%	22,6%	Učitelé, kteří nevyužívají ve výuce ICT, nejsou považováni za neschopné.
Bez ICT ve vyučování je možné se obejít.	11	11	15	11	5	Bez ICT ve vyučování není možné se obejít.
	20,8%	20,8%	28,3%	20,8%	9,4%	

Graf č. 11. Důvody (ne)využívání ICT ve výuce

Z grafu č. 11 můžeme vidět, že většinu učitelů baví (47,2 %) připravovat hodiny s využitím ICT. 34 % tato příprava spíše baví a pouze jednoho respondenta příprava na hodiny s využitím ICT spíše nebaví. Žádný z respondentů neodpověděl, že jej příprava nebaví.

Graf č. 11 nám také ukazuje, že vedení spíše nevyžaduje využívání ICT v hodinách. Pouze po 5 respondentech vedení vyžaduje, aby v hodinách využívali ICT, po 15 respondentech vedení spíše vyžaduje využívání ICT v hodinách. Naopak po 21 vyučujících vedení využívání ICT v hodinách nevyžaduje či spíše nevyžaduje. Třetina respondentů pak uvádí, že využívání ICT vyžadují žáci a rodiče, třetině je to jedno a třetina to nevyžaduje.

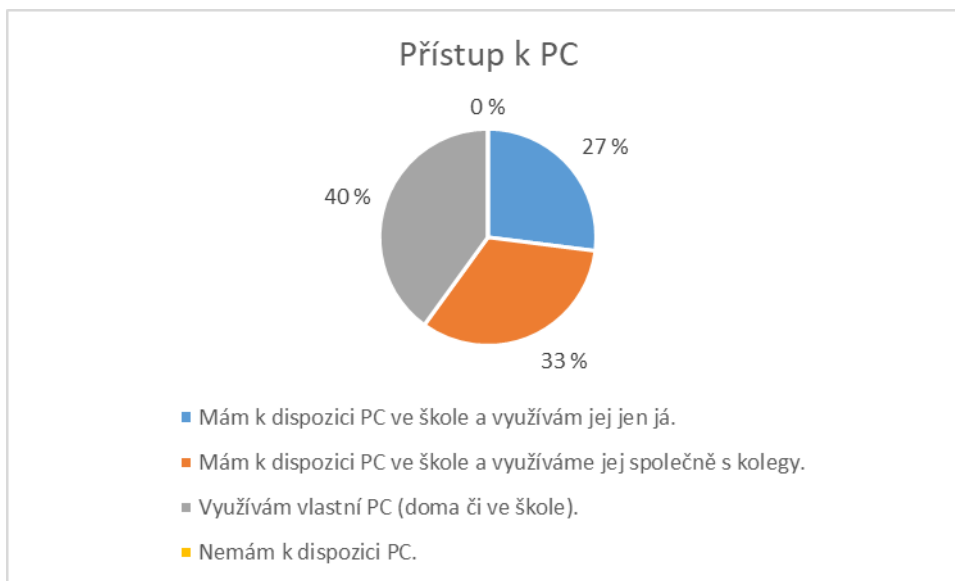
Většina vyučujících (více jak 54 %) připouští, že s využitím ICT se žáci učí efektivněji. Pouze 16 % vyučujících je opačného názoru.

Pouze čtvrtina respondentů považuje učitele nevyužívající ICT ve výuce za neschopné. Naopak skoro polovina si to nemyslí a téměř třetina nemá vyhraněný názor.

Přes 40 % vyučujících si myslí, že je možné se ve vyučování obejít bez ICT. Třetina respondentů pak odpověděla, že bez ICT se ve vyučování není možné obejít.

Otázka č. 10 a č. 11:

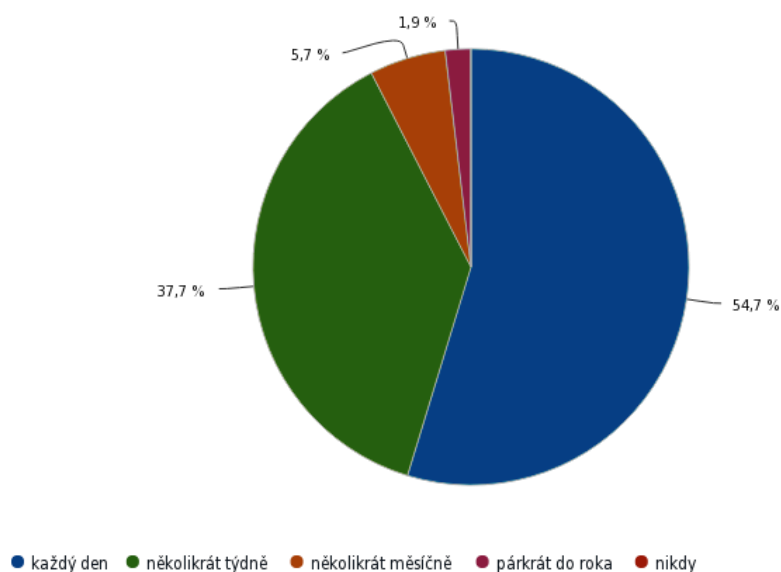
Důležitým předpokladem k využívání ICT ve výuce je přístup vyučujících k počítači a četnost jeho využívání. Všichni respondenti mají přístup k počítači.

Graf č. 12. Přístup vyučujících k počítači

Nejvíce učitelé (32 respondentů) využívají vlastní počítač, 26 sdílí počítač s kolegy a 22 jich využívá školní počítač, který s nikým nesdílí.

Jak často využíváte ICT při přípravě na vyučování:

Graf č. 13. Četnost využívání ICT při přípravě na vyučování

Na grafu č. 13 můžeme vidět, že více jak polovina učitelů (29) využívá ICT k přípravě na vyučování každý den, více jak třetina (20 respondentů) pak několikrát týdně. Z dotazníku také plyne, že všichni vyučující využívají ICT k přípravě na vyučování. Pouze jeden respondent odpověděl „párkrát do roka“ a tři odpověděli „několikrát měsíčně“.

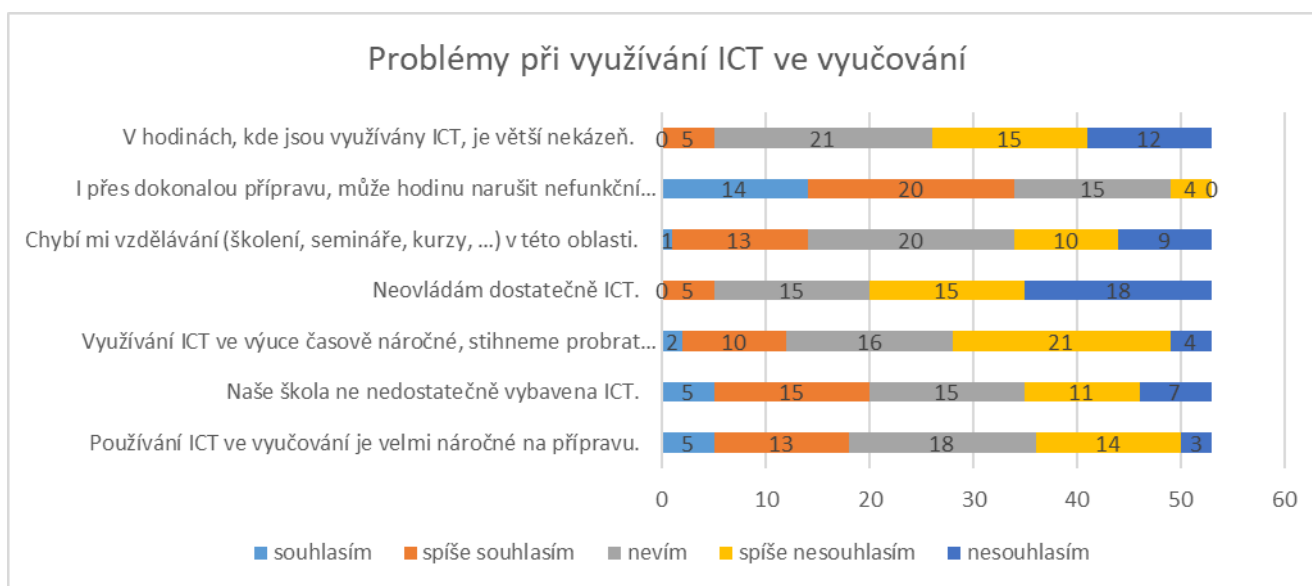
Otázka č. 12:

Tato otázka se zabývá největšími problémy při využívání ICT ve vyučování.

Tab. 2. Problémy při využívání ICT ve vyučování

	1	2	3	4	5	
Používání ICT ve vyučování je velmi náročné na přípravu.	5 9,4%	13 24,5%	18 34,0%	14 26,4%	3 5,7%	Používání ICT ve vyučování není velmi náročné na přípravu.
Naše škola je nedostatečně vybavena ICT.	5 9,4%	15 28,3%	15 28,3%	11 20,8%	7 13,2%	Naše škola je dostatečně vybavena ICT.
Využívání ICT ve výuce je časově náročné, stihneme probrat méně učiva.	2 3,8%	10 18,9%	16 30,2%	21 39,6%	4 7,5%	Využívání ICT ve výuce není časově náročné, stihneme probrat méně učiva.
Neovládám dostatečně ICT.	0 0,0%	5 9,4%	15 28,3%	15 28,3%	18 34,0%	Ovládám dostatečně ICT.

Chybí mi vzdělávání (školení, semináře, kurzy, ...) v této oblasti.	1 1,9%	13 24,5%	20 37,7%	10 18,9%	9 17,0%	Mám dostatečné vzdělávání (školení, semináře, kurzy, ...) v této oblasti.
I přes dokonalou přípravu, může hodinu narušit nefunkční technika.	14 26,4%	20 37,7%	15 28,3%	4 7,5%	0 0,0%	Na techniku se mohu spolehnout.
V hodinách, kde jsou využívány ICT, je větší nekázeň.	0 0,0%	5 9,4%	21 39,6%	15 28,3%	12 22,6%	V hodinách, kde jsou využívány ICT, není větší nekázeň.

Graf č. 14. Problémy při využívání ICT ve vyučování

Prvním problémem se může zdát, že používání ICT ve vyučování je náročné na přípravu. Tuto domněnku však dotazník vyvrátil. Za náročné to považuje pouze třetina vyučujících, druhá třetina si nemyslí, že používání ICT ve vyučování není náročné na přípravu.

Dalším častým argumentem je nedostatečná vybavenost škol. S tím nesouhlasí skoro polovina (44 %) respondentů. S názorem souhlasí 37 % učitelů.

Učitelé nepovažují využívání ICT za časově náročné. Pouze čtvrtina respondentů s tím nesouhlasí a myslí si, že při využívání ICT ve výuce stihnou probrat méně učiva.

Více jak polovina učitelů si myslí, že dostatečně ovládají práci s ICT. Ani jeden respondent neodpověděl, že vůbec neovládá ICT a jen 5 jich odpovědělo, že téměř neovládá ICT. S tím souvisí i následující otázka, která se zabývá vzděláváním v této oblasti. Čtvrtina

respondentů si myslí, že má dostatečné vzdělání v této oblasti. Pětině naopak v této oblasti chybí školení, semináře či kurzy.

Většina respondentů se shoduje, že příprava může být dokonalá, ale technika může kdykoliv selhat. Pouze čtyři odpověděli, že se na techniku mohou spolehnout.

Pouze pět respondentů si myslí, že v hodinách, kde využívají ICT, je větší nekázeň. Naopak více jak polovina učitelů tento názor nesdílí.

Otázka č. 13 a č. 14:

Třináctá otázka šetří, zda mohou ICT nahradit sešity a učebnice. Na ni navazuje další otázka, která zjišťuje, proč by ICT mohly či nemohly nahradit sešity a učebnice.

Většina respondentů (79,2 %, 42 učitelů) si myslí, že učebnice a sešity nemohou být nahrazeny ICT. Níže jsou uvedeny názory, proč by ICT neměly nahradit učebnice a sešity. Názory vyučujících neprošly jazykovou korekturou.

„Nespolehlivost, kyberšikana, nechůť ze strany některých.“

„Stále je potřeba, aby záci uměli psát a vyjádřit se slovem, postupně tuto schopnost ztracují“

„Děti by měly psát ručně, tak jako tomu bylo vždy. Nevidím důvod, proč by sešity měly být nahrazeny touto technikou.“

„Používání psacího písma považují za velmi důležité“

„Žáci by byli příliš pasivní a nedělali by uý vůbec nic“

„bylo by to jednodušší, žáci by si po sobě přečetli zápisy, ale museli by umět psát na pc, chybí mi výuka psaní všemi deseti na základní škole, určitě by to využili v budoucnu v zaměstnání...“

„Je potřeba žáky vést i k psaným projevům. Celkovou náhradu si nedokážu představit.“

„Využívání tabletu či počítače by určitě usnadnilo žákům tahat do školy spoustu materiálů a knih. Bohužel každá technika může selhat. Osobně raději pracuji i s papírovou formou, kam si mohu lehce vepisovat poznámky, využívat ji kdekoliv a kdykoliv. Nebýt závislá na elektřině či internetovém připojení.“

„Je třeba také psát a ne vše zachrání ICT technika. Je nutné propojení několika činností žáků“

„Protože ne všem dětem by to vyhovovalo a některá látka se bez sešitu, pera a křídly naučit nedá.“

„Při soutěžích, aktivitách, hrách, grafickém znázornění vět atd. Je mnohem rychlejší psaní do sešitů. Dále každé dítě umí s ICT pracovat jinak. Máme velmi sociálně slabé žáky, kteří umí základní ovládání. Některé děti se samy přihlásily, že jim vadí koukat dlouho na projektor/monitor/interaktivní tabuli. Jako další nevýhodu vidím případnou domácí přípravu na pc. Jak bylo zmíněno, hodně rodin je sociálně slabých a doma nemají PC“

„Mohly by je nahradit, ale myslím, že hlavně v ČJ by se to stát nemělo. ČJ je i o psaní.“

„výuka musí být vedena všestranně, nejen zaměřena na použití PC“

„Stále zůstává potřeba trénovat psaní rukou, rozvoj jemné motoriky, spojení oko - ruka, bez sešitů by děti skoro vůbec rukou nepsaly. Obávám se ztráty dovednosti psát rukou, což u některých žáků částečně pozoruji již nyní.“

„Psát a formulovat myšlenky je nezbytné. Nadužívání ICT děti omrzí. Důležitá je pestrost zdrojů.“

„Čtení na počítači není dobré pro zrak, někteří žáci si upevňují učivo psaním, lépe se vytváří schémata při psaní...“

„Vše má své klady i zápory. Sešity a uč. ale kupříkladu pomáhají k: lepší zapamatování informací při jejich psaní, trénink jemné motoriky během psaní, v sešitech se dále učí žáci dodržovat určitou úpravu v psaném textu, pilují si své písmo, zároveň je to jiná činnost, kterou samy děti tolik nedělají (výjimka od neustálého hledění do obrazovek) apod. Dobrá učebnice může být užitečnou pomůckou pro učitele i děti (osobně ale moc nevyužívám). Pro děti hl.když chybí (nebo shrnutí),uč. cca osnova.“

Jak můžeme vidět, nejčastějším argumentem je psaní rukou, které by se nástupem elektronických sešitů a učebnic omezilo na minimum. Důležitým argumentem je i to, že žáci nemusejí umět dostatečně používat ICT. Někteří žáci také pocházejí ze sociálně slabých rodin a nemají přístup k ICT i mimo školu. Učitelé také zmiňují nespolehlivost techniky.

Někteří učitelé však uvádějí i výhody elektronických učebnic a sešitů. Názory vyučujících neprošly jazykovou korekturou.

„I přesto, že papír je papír žáci už jsou nová generace a dokážu si představit že brzy budou mít ve škole jen jeden tablet a v něm všechno.“

„Žijeme v době, kdy ICT jsou už součástí našeho života“

„Sice souhlasím s tím, že pro hodně žáků hraje v zapamatování to, že jim to "projde rukou", na druhou stranu sama dokážu fungovat jen s tím, co mám digitálně. V dnešní době znalosti víc než dřív fungují jako síť (nikoliv lineárně), a proto mi přijde dobré používat na zápisky technologie, ve kterých můžu síť přirozeně rozšiřovat a ke znalostem z hodiny si například vložit i odkaz na video, obrázek, další zdroje apod.“

„V dnešní době je ICT nezbytné. Ačkoli je příprava materialu náročnější časově, ve výuce se to vrátí. Navíc můžu jeden materialy používat opakovaně. Žáci mají k elektronice blíže než ke knihám.“

„V dnešní moderní době si to dokáží představit, pro žáky je to přirozený jev.“

Mezi nejčastějšími argumenty „pro“ elektronické sešity a učebnice zaznívá to, že ICT jsou součástí našeho života, jsou potřebné pro praktický život a žáci se musejí s nimi naučit pracovat. Nespornou výhodou je i možnost doplnění poznámek o obrázky, grafy, videa a další zdroje.

Často pak učitelé zmiňují kombinaci elektronických i papírových materiálů, ideálně v kombinaci elektronická učebnice a papírový sešit. Názory vyučujících neprošly jazykovou korekturou.

„preferuji kombinace obojí, jedno nebo druhé samostatně bych nechtěla“

„V čj je možnost využití interaktivních učebnic i pracovních sešitů. Jeden sešit bych stejně nechala na psaní (kde jinde by se mělo psát?)“

„nejsem si jistá, učebnice asi ano, sešity spíše ne.“

„Učebnice by mohl být do budoucna nahrazeny ICT, ale sešity zatím ne. Psaním si poznámek se žáci učí.“

„Více učebních pomůcek není na škodu, učebnice mohou žáci používat doma, např. k domácím úkolům, opakování apod.“

„ICT ve výuce není nutností, stejně tak není nutností učebnice.“

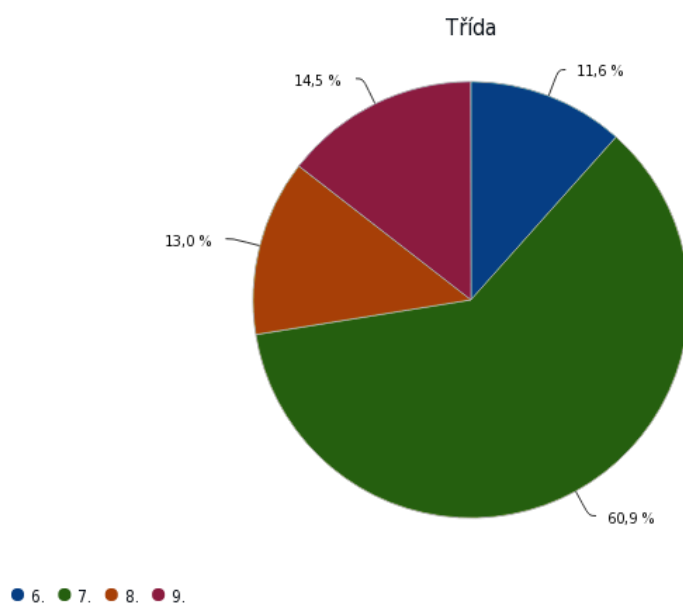
„ICT pro mě není nutnost, jsou aktivity, které je možné využít bez PC a mnohdy je pro děti lepší si jakoukoliv učební pomůcku "osahat" - zajímavé pracovní sešity (listy), kartičky, knihy, předměty, lapbooky, ... má to také své kouzlo, jen vše využívat vyváženě, všeho moc škodí :)“

8.1.2 Žáci

Dotazník vyplňovali žáci druhého stupně ZŠ. Z celkového počtu 78 otevření dotazníku vyplnilo dotazník 69 žáků, 9 jich pouze dotazník zobrazilo. Celková návratnost dotazníku je tedy 88,5 %.

Otázka č. 1 a 2:

První dvě otázky měly za úkol blíže charakterizovat skupinu respondentů. Z celkového počtu 69 žáků byla téměř polovina dívek (33). Chlapců pak bylo o tři více, 36

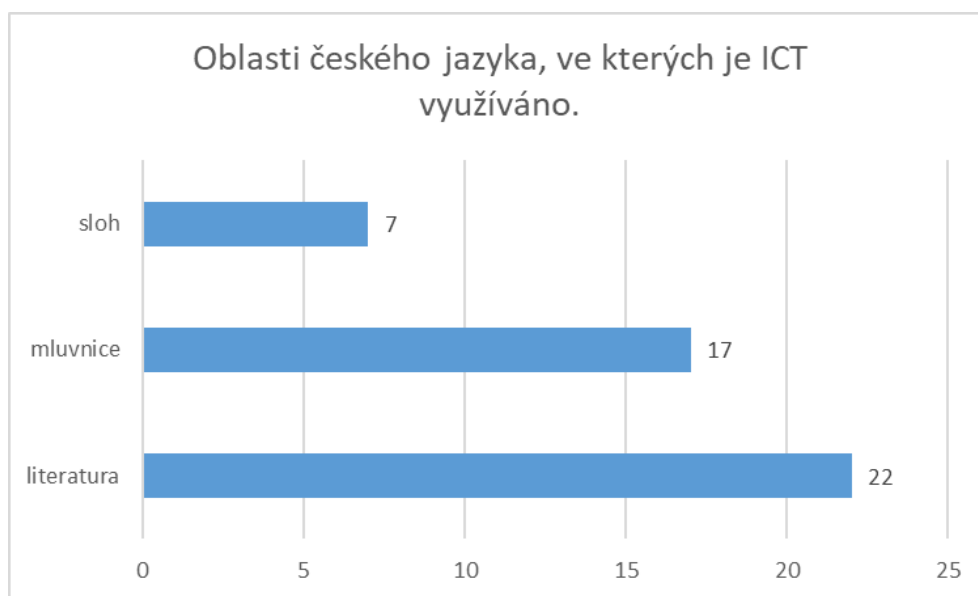
Graf č. 15. Rozložení žáků dle ročníku

Graf č. 15 nám pak ukazuje, že většina respondentů (42) navštěvuje 7. ročník ZŠ. Šestý ročník pak navštěvuje 8 respondentů, 8. třídu 9 respondentů a 9. třídu 10 respondentů.

Otázka č. 3 a č. 4:

Otázka č. 3 zjišťuje, zda učitelé využívají ICT v hodinách českého jazyka.

Zajímavým zjištěním se může zdát, že pouze 26 respondentů (37,7 %) odpovědělo ano. Učitelé 43 (62,3 %) žáků v hodinách českého jazyka nevyužívají ICT. Pokud porovnáme výsledky s dotazníkem učitelů, zjistíme, že si odporují. Všichni učitelé českého jazyka uvedli, že v hodinách českého jazyka využívají ICT, většina z nich dokonce téměř každou hodinu.

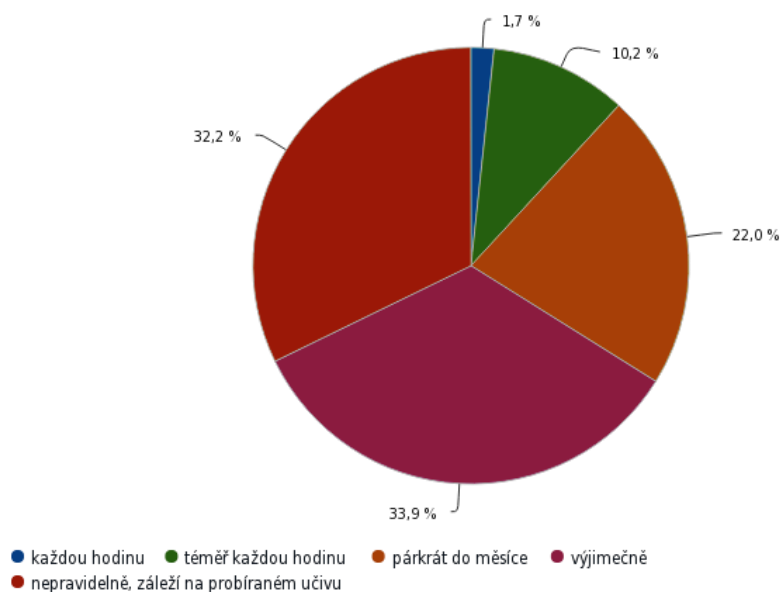
Graf č. 16. Oblasti českého jazyka, ve kterých je ICT využíváno

Pokud učitelé využívají v hodinách českého jazyka ICT, nejčastěji v hodinách literatury (22 responzí), následované hodinami mluvnice (17 responzí). Pouze čtvrtina (7) uvedla, že učitelé využívají ICT v hodinách slohu.

Otázka č. 5:

Důležitým ukazatelem není pouze to, zda učitelé využívají ICT v hodinách českého jazyka, ale také nás zajímá frekvence užívání. Z dotazníku pro vyučující již víme, že polovina z nich využívá ICT každou hodinu či téměř každou hodinu, čtvrtina z nich pak nepravidelně, v závislosti na probíraném učivu.

Jak často používají učitelé v hodinách českého jazyka ICT?

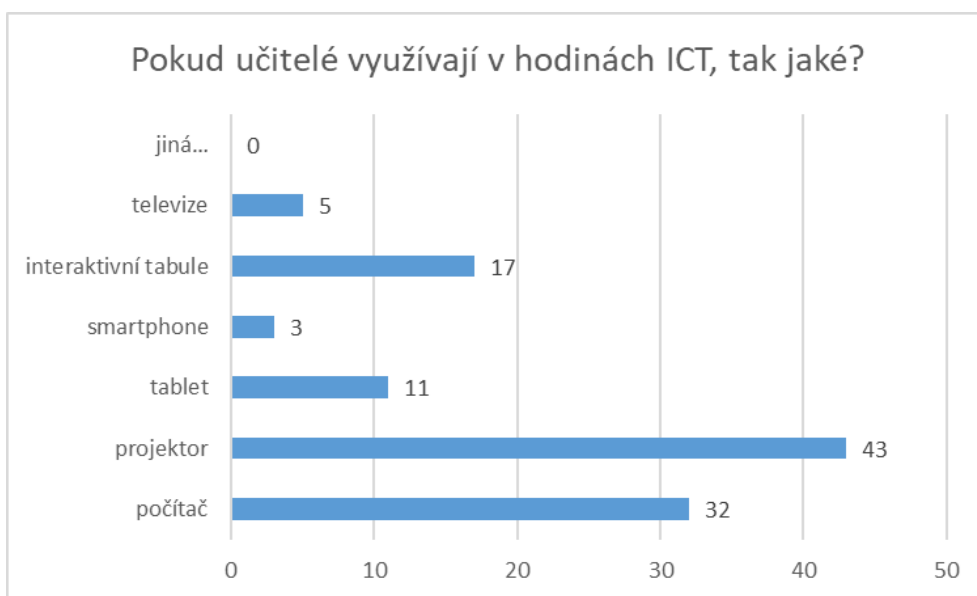

Graf č. 17. Frekvence využívání ICT v hodinách českého jazyka (dle žáků)

Žáci pak nejčastěji (20 odpovědí) uvedli, že učitelé využívají ICT v hodinách českého jazyka jen výjimečně, následováno odpovědí nepravidelně v závislosti na probíraném učivu (19 odpovědí). Pouze desetina žáků odpověděla „každou hodinu“ či „téměř každou hodinu“. Opět můžeme vidět rozpor v odpovědích mezi žáky a učiteli.

Otázka č. 6:

Stejně jako v učitelském dotazníku nás zajímalo, jaké ICT jsou v hodinách českého jazyka využívány. Vyučující nejčastěji volili možnost počítač, dataprojektor a interaktivní tabule.

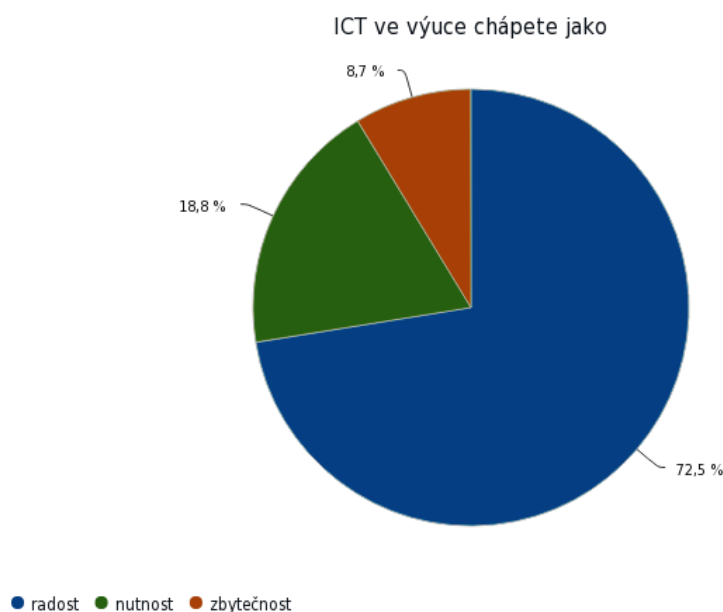
Graf č. 18. Typy ICT používaných v hodinách českého jazyka (dle žáků)

Žáci mají první tři příčky obsazeny stejnými ICT. Změna je pouze v tom, že nejčastěji uváděli možnost projektor (43 odpovědí). Druhou příčku obsadil počítač (32 odpovědí) a na třetím místě se umístila interaktivní tabule (17 odpovědí). Devadesát procent učitelů uvedlo, že využívají v hodinách českého jazyka, v případě žáků to bylo méně jak 50 %.

Rozdíl můžeme vidět i v ostatních technologiích. Učitelé nejméně volili možnost televize. U žáků se televize dostala předposlední místo (5 odpovědí). Nejméně je dle žáků využíván smartphone (3 odpovědi, 4 %), kdežto celá pětina učitelů uvedla používání smartphonu.

Otázka č. 7:

Otázka č. 7 zjišťuje, zda vůbec stojí o to, aby učitelé využívali v hodinách ICT.

Graf č. 19. ICT ve výuce je radost/nutnost/zbytečnost (dle žáků)

Žádný z vyučujících nevedl, že je využívání ICT v hodinách zbytečné, u žáků to bylo 6 respondentů. Žáci (72,5 %) a učitelé (80,8 %) se ve většině případů shodují, že používání ICT je radost.

Otázka č. 8:

Další otázka se zabývá tím, jak žáci vnímají ICT v hodinách. Jedná se o škálovanou otázku, žáci tedy volí, do jaké míry souhlasí s daným výrokiem. Souhrné výsledky můžeme vidět v následující tabulce.

Tab. 3. Vnímání ICT ve výuce žáky

	1	2	3	4	5	
Baví mě hodiny s ICT.	27	25	13	4	0	Nebaví mě hodiny s ICT.
	39,1%	36,2%	18,8%	5,8%	0,0%	
	30	20	11	7	1	

Je nutné se ve škole naučit dobře ovládat ICT z důvodu dalšího uplatnění.	43,5%	29,0%	15,9%	10,1%	1,4%	Není nutné se ve škole naučit dobře ovládat ICT z důvodu dalšího uplatnění.
Při využívání ICT si látku lépe pamatuji.	23 33,3%	19 27,5%	17 24,6%	5 7,2%	5 7,2%	Při využívání ICT si látku lépe nepamatuji.
Učitelé, kteří nevyužívají ve výuce ICT, jsou považováni za neschopné.	4 5,8%	10 14,5%	23 33,3%	17 24,6%	15 21,7%	Učitelé, kteří nevyužívají ve výuce ICT, nejsou považováni za neschopné.
Bez ICT ve vyučování je možné se obejít.	9 13,0%	17 24,6%	19 27,5%	13 18,8%	11 15,9%	Bez ICT ve vyučování není možné se obejít.
Ve škole je zastaralá technika.	9 13,0%	13 18,8%	21 30,4%	20 29,0%	6 8,7%	Ve škole je moderní technika.
Učitelé neumí s ICT pracovat.	6 8,7%	11 15,9%	16 23,2%	20 29,0%	16 23,2%	Učitelé umí s ICT pracovat.

Stejně jako učitelé, většina žáků uvádí, že je baví hodiny s ICT. Pouze čtyři žáci uvedli, že je hodiny s ICT spíše nebaví, ani jeden žák neuvedl, že ho hodiny s moderními technologiemi nebaví.

Většina žáků (50) souhlasí či spíše souhlasí s tím, že je nutné se naučit dobře ovládat ICT z důvodu dalšího uplatnění. S tímto tvrzením nesouhlasí pouze jeden žák, sedm žáků spíše nesouhlasí.

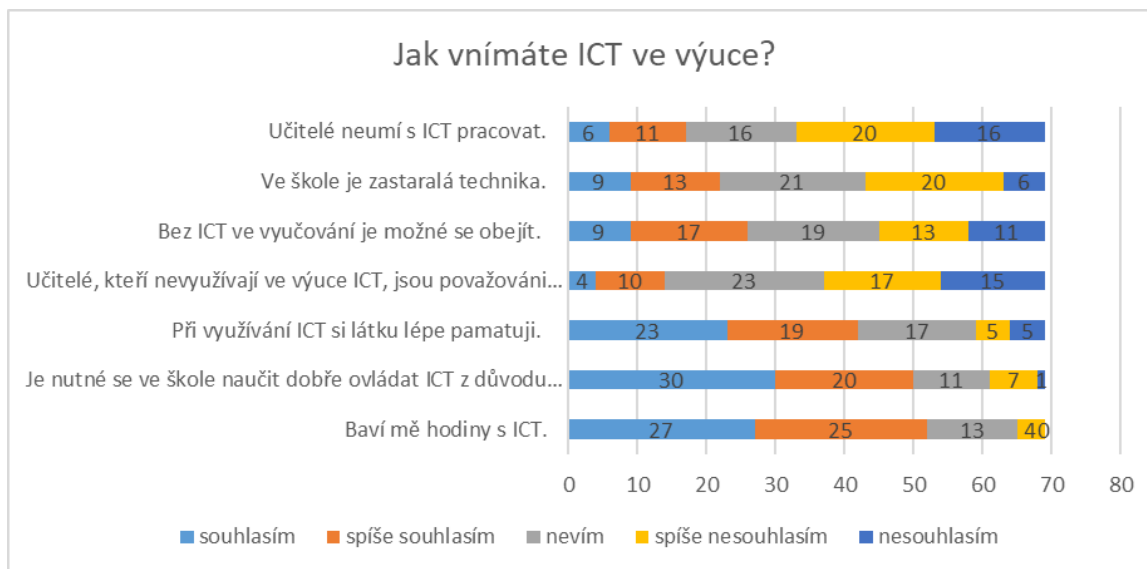
Z odpovědí plyne, že více jak polovina (42) respondentů si myslí, že při využívání ICT v hodinách si látku lépe osvojí. Jak je již zmíněno výše, stejného názoru je i většina učitelů. Pouze deset studentů si nemyslí, že si lépe zapamatují učivo z hodin, ve kterých byly použity ICT.

V další otázce opět vyšly podobné výsledky u vyučujících i žáků. Otázka se zabývá tím, zda jsou učitelé, kteří nevyužívají ICT v hodinách, považováni za neschopné. Téměř polovina žáků nesouhlasí či spíše nesouhlasí s tímto tvrzením. Čtvrtina žáků je opačného názoru, třetina nemá vyhraněný názor.

Neutrálně dopadla další otázka. Ta studovala, zda si žáci myslí, že je možné se výuce obejít bez ICT. Bez ICT ve vyučování by se obešlo 26 respondentů, 24 si naopak myslí, že není možné se ve vyučování obejít bez ICT. Z učitelů si myslí okolo 40 % respondentů, že je možné se obejít ve výuce bez ICT.

Třetina žáků si myslí, že ve škole je zastaralá technika, třetina nemá vyhraněný názor a třetina považuje vybavení školy za moderní. V učitelském dotazníku dopadla tato otázka obdobně.

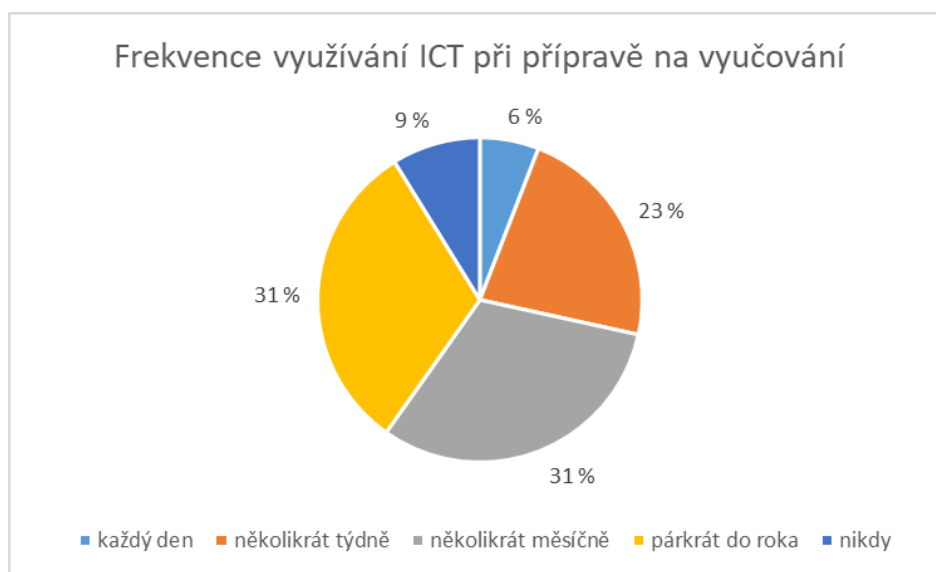
Pozitivní je, že většina žáků (36) si myslí, že učitelé umí dobře pracovat s ICT. Pouze pětina žáků má opačný názor. Učitelé jsou v tomto směru mírně optimističtější.

Graf č. 20. Vnímání ICT ve výuce žáky

Otázka č. 9:

Dotazník nezkoumal pouze využívání ICT při přípravě na vyučování u učitelů, ale i u žáků.

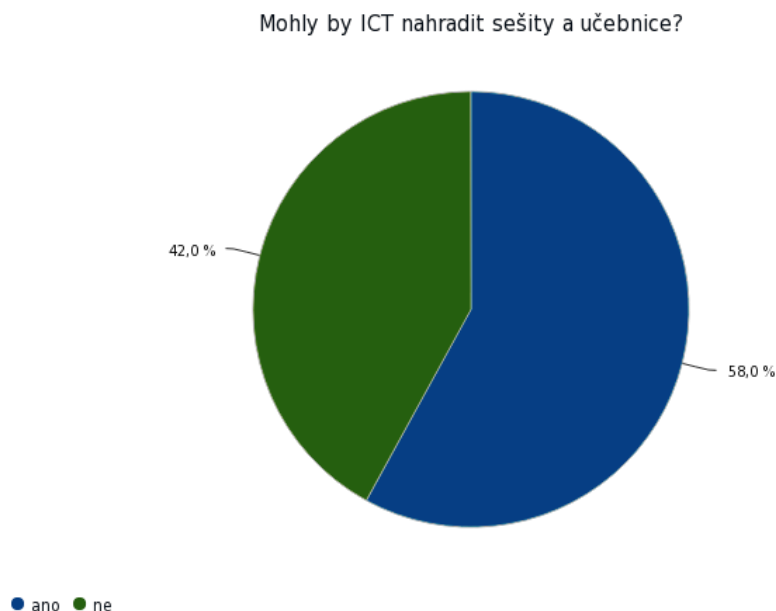

Graf č. 21. Frekvence využívání ICT žáky při přípravě na vyučování

Z této otázky vyplývá, že žáci příliš nevyužívají ICT k přípravě na vyučování. Několikrát měsíčně je k tomuto účelu využívá 22 respondentů, párkrát do roka 21 respondentů, nikdy 6 respondentů. Pouze 16 respondentů odpovědělo, že využívají ICT k přípravě na vyučování několikrát týdně a 4 zvolili možnost denně.

Otázka č. 10 a č. 11:

Stejně jako v učitelském dotazníku se poslední dvě otázky zabývaly možností nahrazení učebnic a sešitů ICT.

Graf č. 22. Nahrazení učebnic a sešitů ICT (dle žáků)

Osmdesát procent učitelů se shodlo, že ICT by nemohly plně nahradit sešity a učebnice. U žáků tato odpověď nebyla tak jednoznačná. Čtyřicet žáků si myslí, že by učebnice a sešity mohly být nahrazeny ICT.

Zde můžeme vidět několik jejich názorů. Názory žáků neprošly jazykovou korekturou.

„Myslím si že hodně žáků normální vyuka nezajímá a byly by radši ji přesunout na nějakou elektroniku. Například tablet, telefon, počítač,... Sice je možné že nebudou dávat pozor ale je to čistě jejich věc. Protože i já si všímám že se u nás hodně zabývají na elektronice. A jáa moji tři spolužáci se normálně bavíme. Taký si všímám když máme ITC že nedávají pozor a pakvše opišía projde jim to. A to né jen vITC. ČISTĚ MŮJ NÁZOR.“

„ano, menší spotřeba papíru, pohodlnější“

„šetří se stromy a v dnešní době jsou všichni na mobilech“

„Ano, protože jsme měly možnost si vyzkoušet napsat nějaký ten sešit a dobře se vtom šlo vyznat a navíc telefony máme pořád u sebe ale sešity můžeme zapomenout“

„Každý má doma počítač či tablet či telefon.“

„Je moderní doba. Je to lepší.“

„Technologie se vyvíjí a mají velký potenciál“

„Nemusely bysme tahat tolik věcí, stačil by nám tablet/notebook. Přístup k materiálům je pak téměř odkudkoliv“

„Nechce se mi tahat tolik věcí, jeden tablet/ntb by všechno vyřešil.“

„učit se stejně musím, na počítači by mě to bavilo mnohem více“

Většinou argumentují množstvím materiálů, které musí nosit do školy. Dále uvádějí, že každý má tablet, počítač či notebook a mohou jej využívat i k výuce. Častým argumentem je i to, že je moderní doba a s tím souvisí i vývoj učebnic a sešitů.

Naopak 29 žáků si nemyslí, že by mohly být učebnice a sešity nahrazeny ICT. Mezi jejich argumenty patří nesoustředěnost a rozptylování. Někteří také zmiňují, že dostatečně neovládají ICT či se učí raději z „papíru“. Názory žáků neprošly jazykovou korekturou.

„Neumím dostatečně ovládat ICT. Měla bych problém, nestíhala bych.“

„Rukou píšou rychleji než na PC, mohu si do sešitu lepit obrázky, dopisovat poznámky,...“

„nedávala bych pozor, hrála bych hry místo výuky“

„Jsem rád za počítače ale radši se učím z učebnice. DOUFÁM, že počítače nedobytí svět...“

„V hodinách počítač moc nevyužíváme a myslím že to ani není potřeba.“

„při delším používání PC/tabletu se hůře soustředím a bolí mě oči“

„Stejně bysme jen hráli hry“

„Přestože ráda pracuji s ICT, nedokážu si představit, že by kompletně nahradily učebnice a sešity. Raději se učím z papíru než PC.“

8.2 Shrnutí dotazníkového šetření

Dotazník byl vytvořen pomocí webové stránky www.survio.cz. Žáci i učitelé tedy vyplňovali dotazník online. Celkově stránku dotazníku navštívilo 168 uživatelů. Dotazník nakonec vyplnilo 122 respondentů, 46 si jej pouze zobrazilo. Celková návratnost dotazníku je tedy 72,6 %. Dotazník pro vyučující vyplnilo 53 učitelů českého jazyka. Dotazník pro žáky vyplnilo 69 respondentů.

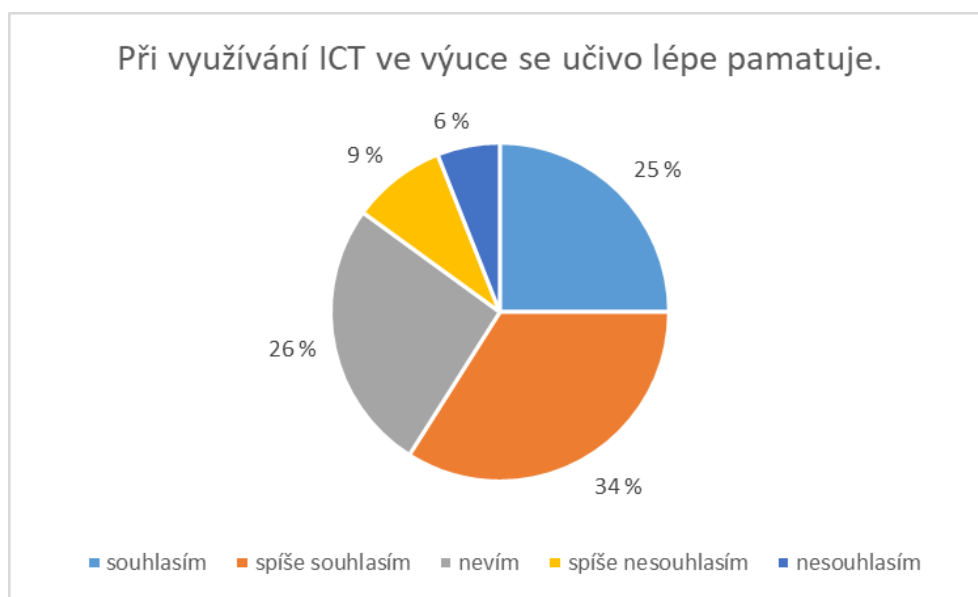
Zajímavým zjištěním bylo, že všichni učitelé odpověděli, že v hodinách českého jazyka využívají ICT. Naopak většina žáků (62,3 %) odpověděla, že učitelé v hodinách českého jazyka nevyužívají ICT. S tím souvisí i rozpor mezi učiteli a žáky v další otázce zabývající se frekvencí využívání ICT v hodinách českého jazyka. Polovina učitelů, kteří využívají ICT, je využívají každou nebo téměř každou hodinu. Čtvrtina pak nepravidelně, v závislosti na probíraném učivu. Třetina žáků, kteří uvedli, že učitelé využívají ICT, naopak zodpověděli, že tito učitelé užívají ICT výjimečně. Že učitelé využívají ICT každou či téměř každou hodinu, uvedla pouze desetina žáků.

Tento rozpor může být způsoben tím, že dotazník byl veden online formou. Žáci jsou přístupnější moderním technologiím a k tomuto dotazníku se nemuseli dostat pouze přes učitele českého jazyka. Pak odpovídali dle své zkušenosti z hodin českého jazyka. Naopak učitelé, kteří vyplnili tento dotazník, jsou více nakloněni moderním technologiím a nemají problém s vyplněním online dotazníku. Ti, co se příliš „nekamarádi“ s ICT se pak k dotazníku nemuseli dostat, nebo jej odmítli vyplnit. Možností je i to, že respondenti neodpovídali dle skutečnosti. Možností je doplnění online formy dotazníku stejným dotazníkem v papírové formě další skupině učitelů a žáků.

Učitelé i žáci uváděli, že mezi nejčastěji využívané technologie patří počítač a dataprojektor. V těsné blízkosti za nimi se v obou kategoriích držela interaktivní tabule. Naopak

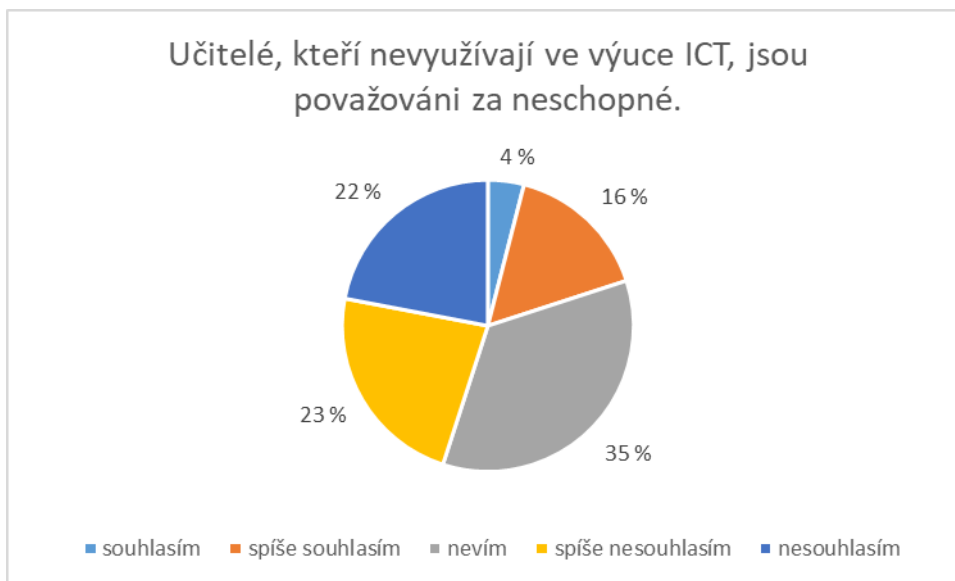
na druhé straně pomyslného žebříčku se umístila televize, u žáků následována smartphony. Dle dotazníku pro učitele smartphony v hodinách českého jazyka však využívá pětina respondentů. Tablet volily obě kategorie v šestině případů. Ani jeden z respondentů nevyužil možnosti doplnění dalších ICT.

Z další otázky můžeme vidět, že většinu respondentů práce s ICT baví. Pro většinu učitelů (80, 8 %) i žáků (72,5 %) je využívání ICT v hodinách radostí. Ani jeden z učitelů nevedl, že je to zbytečnost. Téměř čtvrtina žáků uvádí, že je používání ICT ve vyučování nutností.

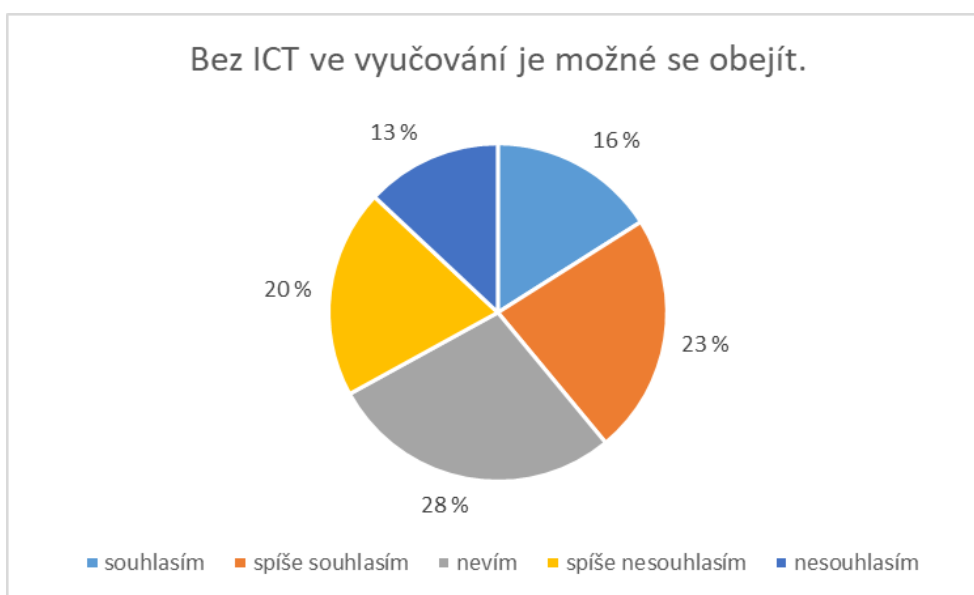
Graf č. 23. Vliv ICT na zapamatovatelnost učiva

Většina respondentů souhlasí či spíše souhlasí s tím, že využívání ICT ve vyučování má pozitivní vliv na zapamatovatelnost učiva. Pouze 19 ze 122 učitelů či žáků s tímto tvrzením nesouhlasí či spíše nesouhlasí. Čtvrtina respondentů nemá vyhraněný názor. Na těchto odpovědích můžeme vidět, že ICT ve vyučování mají smysl. Většina je využívá z radostí, pracují s ICT rádi a přináší to pozitivní vliv na zapamatování látky.

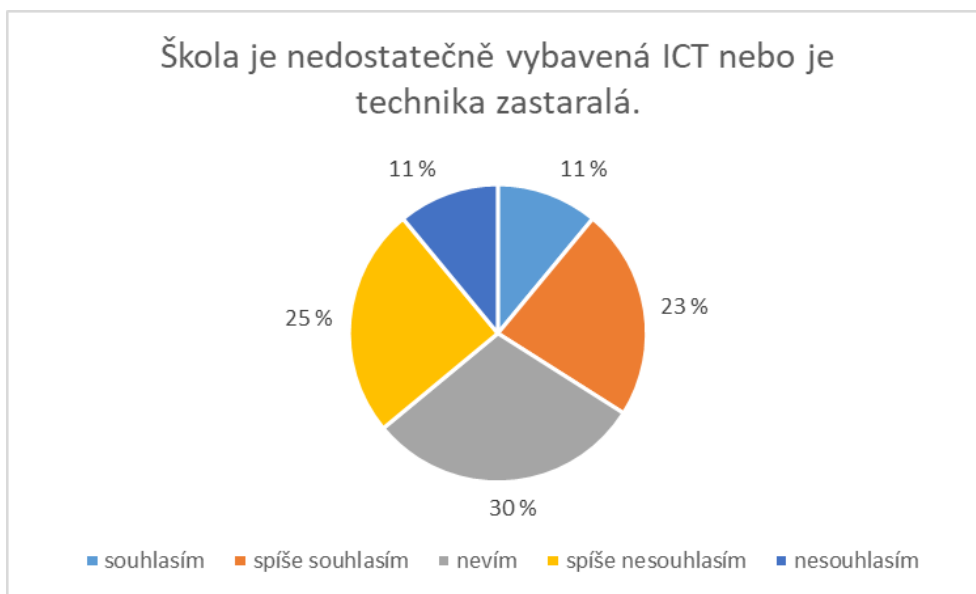
Graf č. 24. Souvislost mezi schopnostmi učitele a využívání ICT ve vyučování

Jak můžeme vidět na grafu č. 24, pouze pětina respondentů souhlasí s tím, že učitelé nevyužívající ICT ve výuce jsou považováni za neschopné. Ve skupině souhlasících či spíše souhlasících respondentů s tímto tvrzením je rozložení učitelů a žáků rovnoměrné.

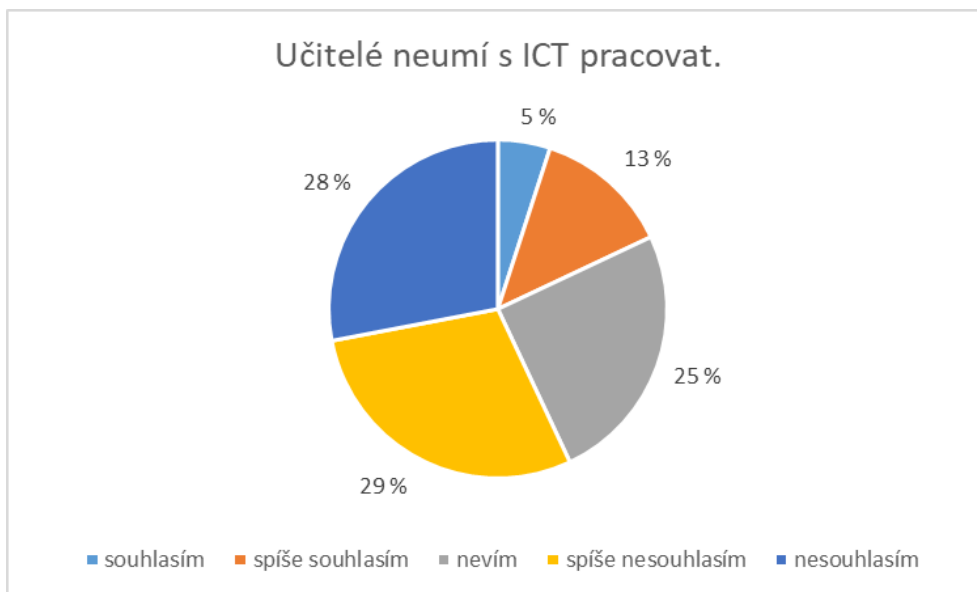
Graf č. 25. Nutnost využívání ICT ve vyučování

Třetina všech respondentů považuje využívání ICT za nedílnou součást výuky. Téměř třetina nemá vyhraněný názor. Více jak třetina respondentů si myslí, že ve vyučování se můžeme bez ICT obejít. Bez ICT ve vyučování by se obešlo či spíše obešlo větší procento učitelů (41,6 %) než žáků (37,6 %).

Graf č. 26. Vybavenost školy ICT

Na dalším grafu můžeme vidět názory respondentů na vybavenost školy ICT. Třetina všech respondentů si myslí, že technika je zastaralá nebo škola nemá dostatečné vybavení ICT. Třicet procent respondentů neví a zbytek považuje vybavení školy ICT za dostatečné. Žáci (37,7 %) jsou v této otázce mírně optimističtější než učitelé (34 %).

Graf č. 27. Schopnost učitelů práce s ICT

Většina respondentů považuje učitele za schopné či spíše schopné v oblasti práce s ICT. Čtvrtina nemá názor a 18 % si myslí, že neumí či spíše neumí pracovat s ICT. Většina učitelů (62,3 %) si myslí, že umí nebo spíše umí pracovat s ICT. Tento názor sdílí 52,2 % žáků. Naopak pouze 9,4 % učitelů uvedlo, že spíše neumí pracovat s ICT. Naopak téměř čtvrtina žáků si myslí, že učitelé neumí či spíše neumí dostatečně pracovat s ICT.

Poslední část dotazníků se zabývala tím, zda si respondenti myslí, že by mohly ICT nahradit učebnice a sešity. Jak je již psáno výše, tato otázka dopadla velmi rozdílně v dotazníku učitelů a žáků. Většina učitelů (79,2 %) se shodla, že učebnice a sešity nebudou nahrazeny moderními technologiemi. U žáků naopak 58 % respondentů uvedlo opak. V celkovém souhrnu si většina respondentů (58 %) myslí, že ICT nenahradí učebnice a sešity. Mezi nejčastějšími argumenty pro nahrazení bylo, že ICT jsou součástí běžného života, možnost tvorby interaktivního textu a možnost mít pouze jeden přístroj se všemi potřebnými materiály. Naopak mezi argumenty proti nahrazení zaznívalo: nutnost psaní rukou, přemodernizovanost světa a rozptylování moderními technologiemi. Spousta z respondentů (zejména mezi učiteli) se shodlo, že nejlepší je kombinování moderních technologií s klasickými učebnicemi a zápisy v sešitě.

9 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jak je možné využít ICT pro podporu českého jazyka a jak jsou ICT začleněny ve výuce českého jazyka. Práce se zabývá tím, zda učitelé českého jazyka využívají ICT, jaké vidí největší problémy při využívání ICT v hodinách a zda jsou hodiny s ICT přínosné pro žáky. Výsledky od vyučujících pak porovnává s výsledky od žáků a snaží se nalézt důvody neshod ve výsledcích. Mimo teoretický rámec bylo nutné získat názory vyučujících a žáků na tuto problematiku.

Nedílnou součástí běžného života jsou ICT, které se neustále vyvíjí a mění. Vznikají nové digitální technologie, ty původní jsou během pár let zastaralé a nemoderní. Je velmi náročné s nimi držet krok, nejen z důvodu finanční náročnosti, ale i z nutnosti neustálého vzdělávání se v této oblasti. Musíme však konstatovat, že technologie se stávají stále finančně dostupnější. Jedním z hlavních důvodů je velká konkurence ve světě moderních technologií. Školství však nemůže v tomto směru být příliš pozadu. Měla by se snažit rozvíjet digitální gramotnost žáků tak, aby byli schopni je využít nejen ve svém budoucím pracovním životě, ale i v tom osobním. Musíme si také uvědomit, že je rozdílné umět ovládat informační a komunikační technologie a umět je ovládat v pedagogickém procesu.

Zounek a Šedřová (2009) ve svém výzkumu tvrdí, že učitelé cítí tlak k používání moderních technologií, ale chybí jim dostatečná podpora a vzdělávání v této oblasti. Naopak učitelé ve výzkumu, který je součástí této práce, uvádí pouze ve třetině případů, že je rodiče, žáci či vedení vyžaduje využívání ICT. Každý čtvrtý učitel uvedl, že mu chybí vzdělání v této oblasti (kurzy, vzdělání, školení, ...). Třetina si pak myslí, že není problém v nabídce vzdělání v této oblasti. Téměř všichni učitelé si vytvářejí vlastní materiály, případně stahují materiály z internetu a upravují dle sebe. Výzkum STEPS pak dodává, že se ICT stále více využívá ve výuce a ICT jsou stále dostupnější. Stejně tak tento výzkum potvrzuje i výsledky našeho šetření v tom, že učitelé rádi pracují s ICT. Ze šetření ČŠI ale vyplývá, že situace na školách v oblasti ICT je stále žalostná.

Nedostatek pak můžeme vidět ve spolupráci kolegů. Přínosné by mohla být větší spolupráce učitelů, kteří by nejen sdíleli materiály mezi sebou, ale předávali si zkušenosti a postřehy. Můžete pozorovat, že tato spolupráce funguje v online světě. V rámci sociálních sítí existuje několik komunit učitelů, kteří sdílí materiály a zkušenosti. Ke sdílení materiálů složí i spousta webových portálů.

Všechny výzkumy se shodly na pozitivním dopadu ICT ve vyučování. Učitelé nejčastěji zmiňují větší motivaci žáků, potřebu uplatnění v 21. století, lepší porozumění složitějších textů a lepší zapamatovatelnost učiva. Žáci pak uvádí zábavu, připravenost pro praktický život a efektivnější učení.

V tomto můžeme vidět velký potenciál. Žáci i učitelé vidí v moderních technologiích přínos a rádi s nimi pracují. Vybavenost škol není dle respondentů na špatné úrovni. To jsou základní předpoklady k tomu, aby se informační a komunikační technologie rozvíjely ve školství správným směrem. I když by žáci uvítali ICT ve vyučování ve větší míře a spousta z nich považuje informační a komunikační technologie jako dobrého pomocníka, tak si uvědomují i stinné stránky moderních technologií. Učitelé se pak shodují, že je vhodné kombinovat více metod a přístupů. Vědí, že každému nemusí vyhovovat ani jeden z extrémů. ICT se pak mohou stát smysluplnou součástí výuky a pomáhat nejen žákům, ale i vyučujícím.

10 Summary

This diploma thesis deals with the use of ICT in Czech language teaching. The first part describes the educational system in the Czech Republic and the integration of the Czech language in Framework Education Program. It also compares different definitions of e-learning and describes the greatest benefits and problems in using ICT in teaching.

The thesis also describes programs for creating interactive exercises. These programs can be used by teachers to prepare lessons using ICT, but they can also use the exercises in printed form. It also mentions how to use the exercise further and what programs offers. Part of the work is also the introduction of applications (mobile and web), through which students can practice various tasks in Czech language lessons.

The practical part examines how teachers use ICT in Czech language lesson, what is their motivation, what benefits they see in using ICT in Czech language lesson and what problems they encounter in their use.

It also includes a questionnaire for students. It deals with what they see benefits in ICT lessons and whether teachers use ICT in teaching. The result is a comparison of all questionnaires.

11 Seznam literatury

BRDIČKA, Bořivoj. *Informační a komunikační technologie ve škole: pro vedení škol a ICT metodiky* : [metodická příručka. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, c2010. ISBN 978-80-87000-31-1.

ČECHOVÁ, Marie a Vlastimil STYBLÍK. *Čeština a její vyučování: didaktika českého jazyka pro učitele základních a středních škol a studenty učitelství*. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 1998. ISBN 80-85937-47-6.

DOSTÁL, Jiří, ed. *Nové technologie ve vzdělávání: vzdělávací software a interaktivní tabule*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2941-0.

EGEROVÁ, Dana. *Jak tvořit studijní opory pro e-learning: metodická příručka pro autory studijních opor*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2011. ISBN 978-80-7043-982-1.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

KOPECKÝ, Kamil. *E-learning (nejen) pro pedagogy*. Olomouc: Hanex, 2006. Vzdělávání a informace. ISBN 80-85783-50-9.

KUBRICKÝ, Jan. *Kompetence učitele v oblasti využívání www stránek pro výuku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4874-9.

NEUMAJER, Ondřej. *ČŠI o ICT ve školách: Zajištění nedostatečné, počítače zastaralé, připojení omezené, situace kritická. Řízení školy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017, roč. 14, č. 11, s. 30–32. ISSN 1214-8679

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ. *Pedagogický slovník*. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-772-8.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2016. 165 s. [cit. 2018-09-02]. Dostupné z WWW:<
http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf>.

ŠEĎOVÁ, Klára a Jiří ZOUNEK. ICT v rukou českých učitelů. *Pedagogika*, 2009, roč. 59, č. 1, s. 54. ISSN 0031-3815

VLČKOVÁ, Irena. *Nová média ve výuce: příručka ke kurzu "Využití počítače a internetu ve výuce"*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2012. ISBN 978-80-7372835-9.

ZOUNEK, Jiří a Klára ŠEĎOVÁ. Učitelé a technologie: mezi tradičním a moderním pojetím. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-187-

ZOUNEK, Jiří, Libor JUHAŇÁK, Hana STAUDKOVÁ a Jiří POLÁČEK. *E-learning: učení (se) s digitálními technologiemi: kniha s online podporou*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-217-7.

11.1 Internetové zdroje

Diktáty [online]. 2014 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <http://www.diktaty.cz/>

Diktáty.cz [online]. Jiří Husa, 2014-2019 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <http://www.diktaty.cz/>

Internetová jazyková příručka [online]. Ústav pro jazyk český AV ČR, 2019 [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>

Nechybujte.cz [online]. Lingea s. r. o., 2019 [cit. 2019-06-10]. Dostupné z: <https://www.nechybujte.cz/>

NEUMAJER, Ondřej a Tomáš JEŘÁBEK. *Závěrečná zpráva z výzkumného šetření pilotního projektu 1:1 eLearning* [online]. Praha, 2009 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://clanky.rvp.cz/wp-content/uploads/prilohy/6523/zaverecna_zprava_z_vyzkumneho_setreni_pilotniho_projektu_1_elearning.pdf

Online cvičení [online]. Žďár nad Sázavou, 2011 [cit. 2019-04-26]. Dostupné z: <https://www.onlinecviceni.cz/exc/>

Pravopisně.cz [online]. Hradec Králové, 2019 [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <https://www.pravopisne.cz/>

Survey of schools: ICT in Education. *European Commission* [online]. Evropská unie, c1995-2019, 19. 3. 2013 [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/survey-schools-ict-education>

Umíme česky [online]. Brno: Petr Jarušek, 2019 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://www.umimecesky.cz/>

12 Seznam obrázků

Obr. 1. Systém kurikulárních dokumentů (zdroj: RVP ZV 2016).....	8
Obr. 2. Grafické znázornění e-learningu (Egerová, 2011).....	11
Obr. 3. Smyslová percepce (Kopecký, 2006).....	15
Obr. 4. Úvodní stránka programu Hot Potatoes.....	17
Obr. 5. Typy cviční v aplikaci Kubbu.....	18
Obr. 6. Webové rozhraní aplikace Kubbu.....	19
Obr. 7. Ukázka cvičení z webové stránky diktaty.cz (2019).....	22
Obr. 8. Ukázka otázky ze cviční typu "kvíz"(pravopisne.cz; 2019).....	23
Obr. 9. Ukázka otázky ze cviční typu "pravocviko"(pravopisne.cz; 2019).....	24
Obr. 10. Rozbory (umimecesky.cz; 2019).....	25
Obr. 11. Korektor (umimecesky.cz; 2019).....	26
Obr. 12. Hra Příšerky (umimecesky.cz; 2019).....	27
Obr. 13. Příklad výsledku hledání (heslo "kočka") (Internetová jazyková příručka;2019)	28
Obr. 14. Příklad výsledku hledání (heslo "hvězda") (nechybujte.cz, 2019).....	30
Obr. 15. Ukázka správné odpovědi z aplikace „Vyjmenovaná slova“.....	31
Obr. 16. Mód procvičování v aplikaci "Umíme česky".....	32
Obr. 17. Hra Robotí závody v aplikaci "Umíme česky".....	32
Obr. 18. Hra Pilná včelka v aplikaci "Umíme česky".....	33
Obr. 19. Test na vyjmenovaná slova v aplikaci "Nauč se pravopis".....	34
Obr. 20. Úspěchy v aplikaci "Nauč se pravopis".....	34
Obr. 21. Ukázka z aplikace "Český jazyk - pravopis".....	35
Obr. 22. Vyhodnocení testu v aplikaci "Česká gramatika".....	36

13 Seznam grafů

Graf č. 1. Počet studentů na jeden počítač (Survey of schools: ICT in Education; 2013; upraveno)	40
Graf č. 2. Procento studentů ve školách s virtuálním vzdělávacím systémem (Survey of schools: ICT in Education; 2013; upraveno)	41
Graf č. 3. Procento učitelů využívající ICT ve více než 25 % hodin (Survey of schools: ICT in Education; 2013; upraveno)	42
Graf č. 4. Délka praxe na ZŠ	48
Graf č. 5. Předměty, které respondenti učí (současně s českým jazykem).....	48
Graf č. 6. Frekvence využívání ICT v hodinách českého jazyka (dle učitelů).....	49
Graf č. 7. Frekvence využívání ICT v hodinách českého jazyka dle délky praxe vyučujících.....	50
Graf č. 8. Typy ICT používaných v hodinách českého jazyka dle délky praxe vyučujících.....	51
Graf č. 9. ICT ve výuce je radost/nutnost/zbytečnost (dle učitelů)	52
Graf č. 10. Četnost získávání materiálů používaných v hodinách využívající ICT.....	53
Graf č. 11. Důvody (ne)využívání ICT ve výuce	54
Graf č. 12. Přístup vyučujících k počítači	55
Graf č. 13. Četnost využívání ICT při přípravě na vyučování.....	56
Graf č. 14. Problémy při využívání ICT ve vyučování	57
Graf č. 15. Rozložení žáků dle ročníku	61
Graf č. 16. Oblasti českého jazyka, ve kterých je ICT využíváno	62
Graf č. 17. Frekvence využívání ICT v hodinách českého jazyka (dle žáků).....	63
Graf č. 18. Typy ICT používaných v hodinách českého jazyka (dle žáků)	64
Graf č. 19. ICT ve výuce je radost/nutnost/zbytečnost (dle žáků).....	65
Graf č. 20. Vnímání ICT ve výuce žáky.....	67
Graf č. 21. Frekvence využívání ICT žáky při přípravě na vyučování	67
Graf č. 22. Nahrazení učebnic a sešitů ICT (dle žáků)	68
Graf č. 23. Vliv ICT na zapamatovatelnost učiva.....	71
Graf č. 24. Souvislost mezi schopnostmi učitele a využívání ICT ve vyučování	72
Graf č. 25. Nutnost využívání ICT ve vyučování	72
Graf č. 26. Vybavenost školy ICT	73
Graf č. 27. Schopnost učitelů práce s ICT.....	74

14 Seznam tabulek

Tab. 1. Motivace vyučujících k používání ICT ve výuce	53
Tab. 2. Problémy při využívání ICT ve vyučování.....	56
Tab. 3. Vnímání ICT ve výuce žáky	65

15 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Dotazník pro učitele českého jazyka

Příloha č. 2 – Dotazník pro žáky 2. stupně ZŠ

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Dotazník pro učitele

Využití ICT ve výuce českého jazyka – učitelé

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku, který se zabývá využíváním informačními a komunikačními technologiemi (ICT) ve výuce českého jazyka. Dotazníkové šetření bude sloužit jako podklad k diplomové práci zabývající se tímto tématem. Jako ICT jsou pro potřeby této práce brány všechny prostředky moderní didaktické audiovizuální techniky a digitální technologie (např. počítač, projektor, televize, tablet, interaktivní tabule, aj.).

Tento dotazník slouží pouze pro učitele českého jazyka.

Velmi děkuji za spolupráci.

1. Pohlaví:

- muž žena

2. Délka praxe na ZŠ:

- do dvou let 19,1 - 27 let
 2,1 - 6 let 27,1 - 32 let
 6,1 - 12 let více jak 32 let
 12,1 - 19 let

3. Jaké předměty mimo český jazyk učíte?

-

4. Využíváte ve výuce českého jazyka ICT? Pokud odpovíte ne, pokračujte na otázku č. 9

- ano ne

5. Jak často využíváte v hodinách českého jazyka ICT?

- každou hodinu výjimečně
 téměř každou hodinu nepravidelně, záleží na
 párkrát do měsíce probíraném učivu

6. Jaké ICT využíváte v hodinách českého jazyka? Vyberte jednu nebo více odpovědí.

☐ počítač	☐ interaktivní tabule
☐ projektor	☐ televize
☐ tablet	☐ Jiná
☐ smartphone	

7. ICT ve výuce je pro Vás:

☐ radost	☐ zbytečnost
☐ nutnost	

8. Jak získáváte materiály, které používáte v hodinách využívající ICT? Vyberte jednu nebo více odpovědí.

- Sám/sama si připravuji materiály.
- Stahuji materiály na internetu a upravuji dle potřeby.
- Využívám výukové programy zakoupené školou.
- Materiály získávám od kolegů.
- Jiná

9. Jaké důvody máte k (ne)využívání ICT ve výuce? Prosím vyjádřete, do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky. 1 – souhlasím, 2 – spíše souhlasím, 3 – nevím, 4 – spíše nesouhlasím, 5 – nesouhlasím

Baví mě příprava hodin s využitím ICT.	1	2	3	4
Vedení školení vyžaduje využívání ICT v hodinách.	1	2	3	4
Rodiče a žáci vyžadují využívání ICT ve vyučování.	1	2	3	4
Při využívání ICT se žáci učí efektivněji.	1	2	3	4
Učitelé, kteří nevyužívají ve výuce ICT, jsou považováni za neschopné.	1	2	3	4
Bez ICT ve vyučování je možné se obejít.	1	2	3	4

10. Máte přístup k počítači?

- Mám k dispozici PC ve škole a využívám jej jen já.
- Mám k dispozici PC ve škole a využíváme jej společně s kolegy.
- Využívám vlastní PC (doma či ve škole).
- Nemám k dispozici PC.

11. Jak často využíváte ICT při přípravě na vyučování?

- každý den párkrát do roka
 několikrát týdně nikdy
 několikrát měsíčně

12. Co vidíte jako problém při využívání ICT ve vyučování? Prosím vyjádřete, do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky. 1 – souhlasím, 2 – spíše souhlasím, 3 – spíše nesouhlasím, 4 – nesouhlasím

Používání ICT ve vyučování je velmi náročné na přípravu.	1	2	3	4
Naše škola ne dostatečně vybavena ICT.	1	2	3	4
Využívání ICT ve výuce časově náročné, stihneme probrat méně učiva.	1	2	3	4
Neovládám dostatečně ICT.	1	2	3	4
Chybí mi vzdělávání (školení, semináře, kurzy, ...) v této oblasti.	1	2	3	4
I přes dokonalou přípravu, může hodinu narušit nefunkční technika.	1	2	3	4
V hodinách, kde jsou využívány ICT, je větší nekázeň.	1	2	3	4

13. Mohli by ICT nahradit sešity a učebnice?

- ano ne

14. Vysvětlete prosím svůj názor. Vztahuje se k otázce č. 13

- _____

Příloha č. 2 – Dotazník pro žáky

Využití ICT ve výuce českého jazyka – učitelé

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku, který se zabývá využíváním informačními a komunikačními technologiemi (ICT) ve výuce českého jazyka. Dotazníkové šetření bude sloužit jako podklad k diplomové práci zabývající se tímto tématem. Jako ICT jsou pro potřeby této práce brány všechny prostředky moderní didaktické audiovizuální techniky a digitální technologie (např. počítač, projektor, televize, tablet, interaktivní tabule, aj.).

Tento dotazník slouží pouze pro žáky druhého stupně ZŠ.

Velmi děkuji za spolupráci.

1) Pohlaví:

- chlapec dívka

2) Třída:

6. třída 8. třída
 7. třída 9. třída

3) Využívají učitelé ICT ve výuce českého jazyka? Pokud odpovíte ne, pokračujte na otázku č. 7.

- ano ne

4) Pokud ano, v jaké oblasti? Vyberte jednu nebo více odpovědí.

- literatura sloh
 mluvnice

5) Jak často používají učitelé v hodinách českého jazyka ICT?

- každou hodinu výjimečně
 téměř každou hodinu nepravidelně, záleží na probíraném učivu
 párkrát do měsíce

6) Pokud využívají v hodinách ICT, tak jaké? Vyberte jednu nebo více odpovědí.

☐ počítač	☐ interaktivní tabule
☐ projektor	☐ televize
☐ tablet	☐ jiné _____
☐ smartphone	

7) ICT ve výuce chápete jako:

☐ radost	☐ zbytečnost
☐ nutnost	

8) Jak vnímáte ICT ve výuce? Prosím vyjádřete, do jaké míry souhlasíte s následujícími výroky. 1 – souhlasím, 2 – spíše souhlasím, 3 – spíše nesouhlasím, 4 – nesouhlasím

Baví mě hodiny s ICT.	1	2	3	4
Je nutné se ve škole naučit dobře ovládat ICT z důvodu dalšího uplatnění.	1	2	3	4
Při využívání ICT si látku lépe pamatuji.	1	2	3	4
Učitelé, kteří nevyužívají ve výuce ICT, jsou považováni za neschopné.	1	2	3	4
Bez ICT ve vyučování je možné se obejít.	1	2	3	4
Ve škole je zastaralá technika.	1	2	3	4
Učitelé neumí s ICT pracovat.	1	2	3	4

9) Jak často využíváte ICT při přípravě na vyučování?

☐ každý den	☐ párkrát do roka
☐ několikrát týdně	☐ nikdy
☐ několikrát měsíčně	

10) Mohli by ICT nahradit sešity a učebnice?

☐ ano	☐ ne

11) Vysvětlete prosím svůj názor. Vztahuje se k otázce č. 10.

- _____

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Nikola Zehnulová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Kamil Kopecký, Ph.D.
Rok obhajoby:	2019

Název práce:	Využití ICT pro podporu výuky českého jazyka
Název v angličtině:	Use of IT to support teaching the Czech language
Anotace práce:	Diplomová práce se zabývá využíváním ICT pro podporu výuky českého jazyka. Teoretická část se věnuje uvedení do této problematiky. První část se zabývá vzdělávacím systémem v ČR, e-learningem a výhodami i problémy při využívání ICT ve výuce. Další část se věnuje tvorbě interaktivních cvičení a aplikacemi vhodnými pro výuku českého jazyka. Poslední část teoretické oblasti shrnuje některé výzkumy a šetření zaměřené na ICT ve vyučování. Praktickou část tvoří dotazníkové šetření mezi učiteli a žáky a studuje současnou situaci ohledně využívání ICT v hodinách českého jazyka.
Klíčová slova:	ICT ve výuce, český jazyk, základní škola, dotazníkové šetření
Anotace v angličtině:	This diploma thesis deals with the use of ICT to support Czech language teaching. The theoretical part is anout introduction to this issue. The first part deals with The first part deals with the educational system in the Czech Republic, e-learning and benefits and problems in using ICT in teaching. The next part is devoted to creating interactive exercises and applications suitable for teaching Czech. The last part of the theoretical part summarizes some researches and surveys

	focused on ICT in teaching. The practical part consists of a questionnaire survey among teachers and students and studies the current situation regarding the use of ICT in Czech language lessons.
Klíčová slova v angličtině:	ICT in teaching, Czech language, primary school, questionnaire survey
Přílohy vázané v práci:	Dotazník pro vyučující českého jazyka Dotazník pro žáky druhého stupně ZŠ
Rozsah práce:	89 s. (112 526 slov)
Jazyk práce:	Český